

CARE FOR
ROMANIA

Ci^{ic} Labs

2022-2023

OBIECTIV 4:

ŞANSE EGALE PENTRU PERSOANELE CU
DIZABILITĂŢI

Code for
Romania

Bine ai venit

România are multe probleme, toate importante și pe care nu le putem rezolva de pe o zi pe alta. În loc să ne oprim și să nu mai încercăm, în Civic Labs ne propunem să încercăm mai bine. Îndrăznim să numim inovație lucruri care nu par explicit legate de tehnologie, precum cercetarea și validarea problemelor, dar care încă sunt prea rar întâlnite și fără de care nu se mai poate continua. Ai în față un program care privește într-un mod nou nevoile reale ale societății și care va atrage cu sine un mod mai bun de a pune tehnologia la dispoziția instituțiilor publice și a societății civile, dar și un mod mai bun de a face CSR.

Un program al

**Code for
Romania**

Susținut de

Sponsor de domeniu

CUPRINS

4	DESPRE Detalii despre metodologia Civic Labs și aria cercetată
19	ACTORI Lista stakeholderilor și rolul fiecăruia în ecosistem
35	PROBLEME Cartografierea principalelor blocaje și probleme din sectorul analizat
77	SOLUȚII Descrierea soluțiilor identificate
129	CARE FOR ROMANIA Digitalizăm România împreună
136	ECHIPA Echipa care rezolvă problemele României prin puterea tehnologiei

CIVIC LABS GENERATORUL DE TEHNOLOGIE CIVICĂ

Tehnologia este, credem noi, unul dintre motoarele de schimbare socială. Pentru a putea activa forța acestuia am creat Civic Labs, instrumentul esențial pentru a produce această schimbare, strategic și cu rezultate pe termen lung, în cinci arii cheie pentru România.

**Participation for
Romania**

**Education for
Romania**

**Health for
Romania**

**Environment for
Romania**

**Care for
Romania**

DE CE ESTE NEVOIE DE CIVIC LABS?

- Pentru că majoritatea ONG-urilor și a instituțiilor statului nu au capacitatea de a face cercetare și nici know-how-ul pentru a defini o soluție tehnică optimă într-un timp scurt.
- Pentru că succesul soluțiilor digitale este strict condiționat de modul în care acestea sunt proiectate și, din păcate, niciunul dintre cei doi actori din sectorul public nu are specialiștii necesari să o facă.
- Pentru că România se confruntă cu lipsa capacității de evaluare a nevoilor de digitalizare, de înțelegere a cauzelor acestor nevoi și de concepere și proiectare de soluții funcționale.
- Pentru că sunt prea multe momente în care se spune că nu știm de unde să ne apucăm să schimbăm ceva sau că suntem prea mici sau că sunt prea multe probleme ca să poți să produci o schimbare reală, strategică.

DE CE SĂ AM ÎNCREDERE ÎN CIVIC LABS?

Civic Labs funcționează pentru că este bazat pe colaborare. Încă de la primele sale etape - de research și de identificare a problemelor unui domeniu - aduce împreună toți stakeholderii implicați - experți, instituții, companii, societate civilă - pentru a-i face parte din proces și a-i cointeresa să contribuie și pentru a nu duplica eforturi.

Civic Labs funcționează pentru că oferă soluții la cheie: Când o soluție este publicată pe platforma Civic Labs ea este rezultatul unor luni de cercetare calitativă și cantitativă făcută de oameni de research în zeci de interviuri în profunzime, cu seturi de date analizate și măcinat în detaliu, cu prototipuri testate și validate cu beneficiari și utilizatori reali.

Când un finanțator decide să adopte o soluție din Civic Labs, știe clar care va fi rezultatul, cum trebuie să arate, cum trebuie să se comporte și cum trebuie să producă un impact pozitiv.

Când implementarea unei soluții generate în Civic Labs este preluată de un ONG sau de o instituție, aceștia din urmă au susținerea, documentarea și suportul tehnic oferit de Code for Romania.

Civic Labs funcționează pentru că aduce inovație și în standardul de lucru, nu doar un vocabular la modă:

- Ajutăm societatea civilă și instituțiile publice să implementeze proiecte digitale corecte, care să soluționeze probleme reale, care vin însoțite de un ghid de implementare și de sprijin specializat pe parcursul proiectului.
- Ajutăm finanțatorii să investească în aceste proiecte digitale având siguranța unei soluții bine gândite, cu indicatori de succes măsurabili, cu sprijin în monitorizare și evaluare. În același timp îi ajutăm pe finanțatori să evite posibilitatea de a plăti cât nu face sau de a se trezi că, la anul, îi costă mai mult să repare sau să reconstruiască.

CE GĂSEȘTI ÎN **CIVIC LABS:** SOLUȚII LA CHEIE

**PROBLEME
VALIDATE**

**PROTOTIPURI
HIGH FIDELITY
TESTATE CU
UTILIZATORI**

**USER FLOWS &
USER STORIES**

**SPECIFICAȚII
TEHNICE**

**BUGET DE
DEVELOPMENT
TEHNIC**

CE URMEAZĂ DUPĂ CIVIC LABS

**Una sau mai multe
organizații
non-profit sau
instituții care să
administreze
produsul**

**Unul sau mai mulți
finanțatori care să
acopere efortul de
dezvoltare tehnică și
punere în funcțiune a
soluției**

Code for Romania dezvoltă pro-bono, cu sprijinul comunității sale de voluntari, o parte dintre soluții, în limita a șase produse dezvoltate concomitent.

Adopția oricărei soluții din Civic Labs vine cu câteva obligații menite să asigure calitatea și sustenabilitatea produselor:

- un set clar de standarde de livrare a codului, a căror respectare va fi verificată de echipa Code for Romania,
- livrarea codului în format open source în repository public Civic Labs în scopul reutilizării, supravegherea dezvoltării tehnice de către echipa Code for Romania.

ȘANSE EGALE PENTRU PERSOANELE CU DIZABILITĂȚI

Ne-am făcut un obicei ca, prin programul Civic Labs, să dedicăm timp și resurse ascultării, învățării și înțelegerii, astfel încât demersul nostru de cercetare să identifice exact problemele care contează, iar mai apoi să putem propune soluții digitale care să ofere o schimbare reală. În pregătirea temei „Șanse egale pentru persoanele cu dizabilități” am găsit nu doar multe probleme (în ce domeniu sunt puține?), dar și urgente, greu de priorizat, atunci când de rezolvarea lor depinde îmbunătățirea calității vieții unui număr mare de oameni. Infrastructura este o provocare previzibilă și frustrantă, iar procesul de îmbunătățire a ei este lent și complicat.

Dacă e să concentram concluzia acestui raport într-o propoziție, am spune că dizabilitatea este o nepotrivire între mediu și abilitățile unui om. Această idee trebuie internalizată de toată lumea și e important să ne ghideze pentru ca tot ce construim, propunem, comunicăm să ia în calcul abilitățile umane în toată diversitatea lor. A avea o țară, comunități și orașe care să fie accesibile tuturor locuitorilor ține de o normalitate spre care trebuie să mergem hotărât, eficient și fără ezitări.

Tehnologia poate să ajute dacă e folosită pentru binele social și este construită cu responsabilitate. Code for Romania propune, în acest raport, zeci de soluții digitale, rezultate din discuțiile cu stakeholderi, persoane sau instituții, din domeniu. Fiecare dintre ele poate schimba în bine viața cuiva și fiecare este gândită să ne apropie, nu să ne diferențieze. Pentru că, lucrând cu ea zi de zi, ne dăm seama că tehnologia este un instrument versatil care ia forma intenției și priceperii celor care o construiesc. Împreună, putem dărui lumii tehnologie mai bună, accesibilă tuturor și cu impact social pozitiv. Dacă mai aveți nevoie de argumente în plus, sper că le veți găsi în acest raport.

Olivia Vereha
VP of Product

560
ore de
cercetare

42
probleme
identificate

320
ore de
incubare

25
soluții
depistate

640
ore de
prototipare

CONCEPTE CHEIE

Dizabilitate = se referă la limitările pe care persoanele cu abilități fizice, psihice, senzoriale și intelectuale, diferite de cele tipice, le întâmpină în interacțiunea cu mediul construit, cu felul cum este transmisă informația și în atitudinile societății, limitări care le împiedică să participe în condiții egale cu semenii lor la toate sferele vieții.

Handicap = termen depășit (care a fost înlocuit cu cel de dizabilitate), dar care încă figurează în legislația și procedurile birocratice din România. Denotă o înțelegere medicală a dizabilității ca o lipsă sau o limitare strict la nivel de individ.

CDPD = Convenția Națiunilor Unite pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități este un tratat internațional adoptat de Organizația Națiunilor Unite în 2006. Scopul convenției este să protejeze drepturile și demnitatea persoanelor cu dizabilități. Convenția marchează trecerea de la modelul medical de înțelegere a dizabilității ca defect fizic către modelul social, care vede dizabilitatea ca o variație naturală în abilitățile umane.

Convenția atrage atenția că persoanele cu dizabilități au aceleași drepturi și libertăți fundamentale ca ceilalți oameni, iar societatea ar trebui să se adapteze nevoilor lor și să promoveze participarea activă a acestora în toate aspectele vieții. Până în prezent, peste 180 de state, inclusiv România, au ratificat convenția și și-au luat angajamentul de a îmbunătăți situația persoanelor cu dizabilități în conformitate cu principiile și obiectivele acesteia.

Accesibilizarea = o completare/adaptare a unui obiect, produs sau a unui mediu pentru a fi folosit de oameni indiferent de abilitățile acestora.

Design universal = proiectarea produselor, serviciilor și a mediului înconjurător astfel încât să poată fi utilizate de către toate persoanele, inclusiv cele cu dizabilități.

Adaptare rezonabilă = ajustările în designul mediului construit, al obiectelor, al procedurilor, al comunicării, care nu impun un efort disproporționat și care permit persoanelor cu dizabilități să se bucure de aceleași drepturi.

Capacitate juridică = a fi văzut din punct de vedere legal ca o persoană cu drepturi și obligații, capabilă să se angajeze în acte juridice.

Punere sub ocrotire = privarea persoanelor cu dizabilități de capacitatea juridică, în special cele cu dizabilități intelectuale sau psihosociale, deoarece se consideră că nu-și pot apăra propriile interese.

Abilitarea și Reabilitarea = acele măsuri care permit persoanelor cu dizabilități să obțină și să-și mențină maximum de autonomie și să-și dezvolte potențialul fizic, mintal, social, educațional și profesional, în vederea deplinei integrări și participări în toate aspectele vieții.

ȘANSE EGALE PENTRU PERSOANELE CU DIZABILITĂȚI

În România există un procent considerabil de persoane cu dizabilități, cu afecțiuni diverse, care le afectează viața în diferite feluri: de la mobilitate, la văz, auz, cogniție, capacitatea de a se îngriji sau de a lucra. Aceste afecțiuni pot fi congenitale, adică prezente de la naștere, sau dobândite ca urmare a unor boli degenerative, a unor boli cronice sau accidente, dar și ca urmare a procesului de îmbătrânire. Dizabilitatea poate fi temporară (pentru o perioadă de timp, într-un anumit context) sau permanentă.

Conform statisticilor publicate de Autoritatea Națională pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, în România erau 859.176 de persoane cu un certificat de handicap la sfârșitul anului 2022, adică 3,9 % din populația țării. Totuși, deoarece nu toate persoanele adulte care ar putea solicita încadrarea în grad de handicap fac acest lucru, un studiu al Băncii Mondiale (2021) estimează procentul total de persoane cu dizabilități la 4,7%. Totodată, conform unei accepțiuni mai largi a dizabilității care ține cont și de dizabilitățile ascunse: dureri, insomnie, stres, dar și de tulburări de învățare (dislexie, disgrafie), și în general de toate modurile în care capacitatea de funcționare ne este afectată, procentul de persoane cu dizabilități este undeva la 15%.

Percepția clasică asupra dizabilității este că dizabilitatea este o eroare fiziologică, o problemă medicală și o lipsă cu care se confruntă cei afectați. Această percepție trenează și în ziua de astăzi ca un mod comun de a gândi la nivelul societății din România. În acest context, situația persoanelor cu dizabilități este considerată iremediabil una nefericită, ele fiind văzute ca niște victime care trebuie ajutate și tratate diferit. În ultimele decenii, ca urmare a unui lung și susținut efort de advocacy la nivel internațional, felul în care este înțeleasă dizabilitatea a trecut printr-o schimbare profundă.

Astfel, Convenția Națiunilor Unite privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități (CDPD) marchează trecerea de la modelul medical, la un model social de înțelegere a dizabilității.

Spre deosebire de modelul medical, care vede dizabilitatea ca o problemă a individului, modelul social o înțelege ca pe o interacțiune dintre particularitățile unei persoane și mediul în care aceasta trăiește. În trecerea de la modelul medical la cel social, accentul se pune pe diferitele bariere din societate care împiedică persoana să se bucure de aceleași drepturi fundamentale ca și ceilalți oameni și să participe activ la viața socială.

SISTEMUL CARE VIZEAZĂ DIZABILITATEA

În majoritatea țărilor, persoanele cu dizabilități sunt luate în evidență prin dobândirea unui certificat care atestă dizabilitatea. Acest certificat le dă dreptul la o serie de beneficii materiale, servicii medicale de recuperare sau alte tipuri de beneficii (scutiri de taxe și impozite). În România, acesta se numește certificat de handicap. Folosirea termenului de handicap denotă o înțelegere strict medicală a dizabilității, înțelegere care se reflectă, așa cum o să explicăm mai pe larg, și în modul în care se face evaluarea. Atât termenul cât și practica nu se aliniază cu principiile CDPD. Totuși, trebuie precizat că la momentul redactării acestui raport, sistemul național de evaluare a dizabilității este în revizuire prin sprijinul tehnic al Băncii Mondiale, fiind posibil ca secțiunile ce țin de acest aspect în acest raport să nu mai reflecte noua stare, de fapt.

Deși în prezentul raport ne vom referi la sistemul de handicap, trebuie menționat că România mai are un sistem ce vizează dizabilitatea - sistemul pensiei de „invaliditate”, cu cadre legislative și instituționale separate. Pensiile de invaliditate sunt plătite persoanelor care nu au împlinit încă vârsta de pensionare, dar au contribuit o perioadă de timp la sistemul de pensii și la momentul acordării și-au pierdut total sau cel puțin jumătate din

capacitatea de muncă. Evaluarea capacității de muncă este strict medicală și se face de către un medic din cadrul Casei Naționale de Pensii Publice. În 2020, 457.730 primeau o pensie de invaliditate, însă, din cauza lipsei de interconectare dintre cele două sisteme, nu știm în ce măsură aceste numere se suprapun cu posesorii unui certificat de handicap.

Dizabilitățile pot fi clasificate în mai multe moduri. Conform CDPD, „persoanele cu dizabilități includ acele persoane care au deficiențe fizice, mentale, intelectuale sau senzoriale de durată, deficiențe care, în interacțiune cu diverse bariere, pot îngreuna participarea deplină și efectivă a persoanelor în societate, în condiții de egalitate cu ceilalți.”

Legislația românească clasifică dizabilitatea pe criterii medicale în mai multe categorii: fizică (deficiențe locomotorii), vizuală (deficiențe de vedere), auditivă (deficiențe de auz), surdocecitate (deficiențe de vedere și de auz combinate), somatic (ale organelor interne ca urmare a unor boli, ex. cancer), mintală (deficiențe intelectuale), psihică (deficiențe psihosociale, ex. schizofrenie, Alzheimer), HIV/SIDA, asociat (mai multe tipuri de dizabilități), boli rare.

Conform buletinului trimestrial ANPDPD, la sfârșitul anului 2022, marea majoritate a persoanelor cu certificat aveau un handicap fizic (25%), somatic (20%) sau mintal (15%). Celelalte tipuri de handicap erau handicapul asociat (14%), vizual (10%), psihic (11%), auditiv (3%) și HIV/SIDA (1%). În ceea ce privește intensitatea afecțiunii, dizabilitatea are mai multe grade: ușor, mediu, accentuat și grav. Persoanele adulte cu certificat au predominant gradul accentuat (51,4%) sau grav (38,3%), în timp ce grad mediu au 9,3%, iar grad ușor au 1% din total. Cele cu handicap grav au de regulă nevoie de un asistent personal.

Deși discursul public despre persoanele cu dizabilități se referă la persoanele care dețin un certificat de handicap pe numele lor sau care ar obține unul dacă ar aplica, realitatea este că aproape orice persoană se va confrunta de-a lungul vieții cu o reducere (cel puțin temporară) a abilităților. Acest lucru se poate întâmpla ca urmare a unui accident, a unei boli sau

chiar în timpul unei sarcini. În plus, majoritatea dintre noi vom suferi diverse limitări ca urmare a procesului de îmbătrânire.

Aceste considerații ne arată, încă o dată, că dizabilitatea nu este ceva anormal, o excepție, ci o variație naturală în abilitățile umane. Abilitatea și dizabilitatea se află pe un continuum de-a lungul căruia alunecăm cu toții. De aceea tot ceea ce creăm (fie că ține de infrastructură, servicii, produse sau modul în care comunicăm), trebuie să fie proiectat incluziv de la început, gândit pentru noi toți și paleta noastră de abilități, așa cum se transformă ea de-a lungul întregii vieți.

METODOLOGIE

Prin acest raport am încercat să înțelegem principalele probleme cu care se confruntă persoanele cu dizabilități din România. Fără să ne propunem să fim exhaustivi, abordarea este mai degrabă una transversală. Am încercat să vedem care sunt problemele cu care se confruntă majoritatea, indiferent de specificul dizabilității. Suntem conștienți că nu am reușit să acoperim în întregime nici măcar acele probleme transversale și am evidențiat selectiv unele din provocările specifice cu care se confruntă câteva dintre grupuri.

În documentarea proiectului am avut la dispoziție câteva resurse neobișnuit de comprehensive pentru analizele din domeniul social în România: o serie de studii realizate de Banca Mondială într-un proiect de asistență tehnică încheiat cu guvernul României, respectiv ANPDPD, printre care:

- „Diagnoza situației persoanelor cu dizabilități în România” (2021),
- „Raport de diagnoză complexă a serviciilor pentru persoane adulte cu dizabilități de la nivelul comunității” (2021),
- „Raport de diagnoză a sistemului actual de evaluare a dizabilității” (2021),
- „Raport de diagnoză complexă a situației instituțiilor rezidențiale publice de asistență socială pentru persoanele adulte cu dizabilități” (2021).

Toate aceste rapoarte pot fi consultate pe site-ul ANPDPD, secțiunea Rapoarte și Studii.

Pe lângă rapoartele Băncii Mondiale, în documentarea proiectului am investigat legislația din domeniu, articole media, site-ul și materialele publicate de Autoritatea Națională pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități și activitatea de pe rețelele sociale a diferitelor ONG-uri din domeniu. Informațiile au fost completate cu interviurile realizate de noi alături de persoane cu dizabilități, reprezentanți ai ONG-urilor care lucrează în domeniu și o serie de experți.

Problemele pe care le-am identificat se întind de la unele generale, care vizează slaba reprezentare și vizibilitate a persoanelor cu dizabilități în viața publică, prejudecățile legate de dizabilitate, până la probleme legate de accesibilitate, încălcarea drepturilor fundamentale, accesul la serviciile sociale și ajutor social, angajarea, accesul la servicii de sănătate, la educație, la cultură și participare civică.

ACTORI

INSTITUȚII PUBLICE

MINISTERUL MUNCII ȘI PROTECȚIEI SOCIALE (MMPS)

Ministerul Muncii și Protecției Sociale (MMPS) realizează politicile naționale în domeniul muncii, familiei, protecției sociale și persoanelor vârstnice. În aceste domenii îndeplinește rolul de strategie și planificare, reglementare, coordonare și control. Două din domeniile sale de activitate sunt ocuparea forței de muncă și formarea profesională, respectiv protecția persoanelor cu dizabilități. Ministerul elaborează și monitorizează modul de implementare a politicilor publice, incluzând politicile și strategiile în domeniul economiei sociale și sprijinul acordat întreprinderilor sociale.

AUTORITATEA NAȚIONALĂ PENTRU PROTECȚIA DREPTURILOR PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI (ANPDPD)

Aflată în subordinea Ministerului Muncii și Protecției Sociale, Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități este autoritatea centrală română cu rol în coordonarea activităților de protecție și promovare a drepturilor persoanelor cu dizabilități, elaborarea politicilor, strategiilor și standardelor în acest domeniu. ANPDPD a fost desemnată ca Mecanism de coordonare a implementării Convenției pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități. Tot ANPDPD elaborează, implementează și monitorizează sistemul de evaluare a dizabilității. De asemenea, autorizează unitățile protejate și monitorizează activitatea acestora.

AUTORITĂȚILE PUBLICE LOCALE (APL)

Autoritățile publice locale (APL) sunt consiliile locale, comunale și orașenești, ca autorități deliberative, și primăriile, ca autorități executive. Departamentele de Asistență Socială ale Primăriilor sunt responsabile de efectuarea unei anchete sociale, parte din dosarul depus de persoane în vederea evaluării în procesul de obținere a certificatului de handicap.

Serviciile de Autoritate Tutelară (SAT) funcționează în cadrul primăriilor și sunt responsabile pentru organizarea tutelei, supravegherea, controlul și

îndrumarea modului în care se desfășoară activitatea de ocrotire a persoanelor cu dizabilități care au o hotărâre judecătorească de punere sub interdicție sau a celor în risc de a fi puse sub interdicție și pentru care instanțele judecătorești sau notarii solicită realizarea unui raport de anchetă socială.

AGENȚIA NAȚIONALĂ PENTRU PLĂȚI ȘI INSPECȚIE SOCIALĂ (ANPIS)

Agenția Națională pentru Plăți și Inspecție Socială (ANPIS) este o instituție din administrația publică centrală, în subordinea Ministerului Muncii și Protecției Sociale. ANPIS, prin agenții locale în toate județele (denumite AJPIS), respectiv cea din municipiul București, gestionează sumele destinate susținerii serviciilor sociale și monitorizează respectarea legislației în domeniul asistenței sociale. ANPIS realizează inspecții tematice, inspecții inopinate la autoritățile publice, la furnizorii de asistență socială și la furnizorii de servicii în general. Respectarea dreptului persoanelor cu dizabilități la un mediu accesibilizat constituie una dintre cele trei componente ale activității de control (alături de beneficiile de asistență socială și serviciile de asistență socială).

AUTORITATEA PENTRU DIGITALIZAREA ROMÂNIEI

Autoritatea pentru Digitalizarea României controlează exercitarea atribuțiilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 112/2018 privind accesibilitatea site-urilor web și a aplicațiilor mobile ale organismelor din sectorul public.

DIRECȚIILE GENERALE DE ASISTENȚĂ SOCIALĂ ȘI PROTECȚIA COPILULUI (DGASPC)

Direcțiile Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului (DGASPC) reprezintă instituții publice în subordinea Consiliilor Județene (respectiv a Consiliilor Locale de sector în București), care asigură aplicarea politicilor sociale în domeniul protecției persoanelor cu dizabilități și a altor persoane, grupuri sau comunități aflate în nevoie socială. Rolul lor este de a administra acordarea beneficiilor de asistență socială și a serviciilor sociale. DGASPC este cel mai mare furnizor de servicii sociale la nivelul unui județ. În domeniul dizabilității, DGASPC-urile dispun de servicii rezidențiale de zi, centre de

recuperare pentru copiii și adulții cu dizabilități și gestionează managementul de caz al persoanelor cu dizabilități.

La nivel județean, Serviciile de Evaluare Complexă a Persoanelor Adulte cu Handicap (SECPAH) din cadrul DGASPC-urilor sunt responsabile de verificarea și analiza dosarului persoanei solicitante, de efectuarea evaluării dizabilității și de formularea unei recomandări privind tipul și gradul de handicap al persoanelor.

COMISIA DE EVALUARE A PERSOANELOR ADULTE CU HANDICAP (CEPAH) ȘI COMISIA SUPERIOARĂ DE EVALUARE A PERSOANELOR ADULTE CU HANDICAP (CSEPAH)

Comisia de Evaluare a Persoanelor Adulte cu Handicap (CEPAH) este organul de specialitate al Consiliilor Județene, care ia decizia finală privind încadrarea în gradul și tipul de handicap.

Comisia Superioară de Evaluare a Persoanelor Adulte cu Handicap (CSEPAH) asigură coordonarea metodologică și monitorizarea activității de evaluare și încadrare în grad și tip de handicap.

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATEREA DISCRIMINĂRII (CNCD)

Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (CNCD) este autoritatea de stat în domeniul prevenirii și combaterii discriminării. CNCD poate propune instituirea unor măsuri speciale pentru protecția persoanelor și a categoriilor defavorizate care fie se află pe o poziție de inegalitate de șanse în raport cu majoritatea cetățenilor din cauza originii sociale sau a unei dizabilități, fie se confruntă cu un comportament de respingere și marginalizare.

CURTEA CONSTITUTIONALĂ A ROMÂNIEI (CCR)

Curtea Constituțională este o instituție de control constituțional, care are rolul de a asigura supremația Constituției într-un stat. Funcția principală a Curții

Constituțională este aceea de a exercita controlul constituționalității legilor și de a se asigura că acestea sunt în conformitate cu prevederile constituționale. În data de 16 iulie 2020, Plenul Curții Constituționale a pronunțat decizia prin care a stabilit că dispozițiile art. 164 alin. (1) din Codul civil, cu privire la punerea sub interdicție judecătorească a adultului, sunt neconstituționale.

CONSILIUL DE MONITORIZARE PENTRU IMPLEMENTAREA CDPD

Consiliul de Monitorizare pentru implementarea CDPD este autoritatea de stat autonomă, sub control parlamentar, responsabilă de monitorizarea modului în care se respectă exercitarea drepturilor persoanelor cu dizabilități în cadrul instituțiilor rezidențiale „de tip închis”. Acesta trebuie să sesizeze organelor judiciare competente ori de câte ori există indicii despre încălcarea drepturilor persoanelor cu dizabilități.

PARLAMENTUL ROMÂNIEI

Parlamentul României are un rol important în promovarea drepturilor persoanelor cu dizabilități, în calitate de organism legislativ responsabil cu adoptarea și modificarea legilor. Principala lege în domeniul dizabilității este Legea nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, republicată, cu modificările și completările ulterioare. Parlamentul poate crea comisii speciale care să se ocupe de problemele specifice și să ofere recomandări pentru îmbunătățirea politicilor și a legislației în acest domeniu. În Parlamentul României, Comisia pentru drepturile omului, culte și problemele minorităților naționale este responsabilă pentru promovarea și protejarea drepturilor persoanelor cu dizabilități, printre alte probleme legate de drepturile omului și minoritățile naționale.

ORGANIZAȚII INTERGUVERNAMENTALE

ORGANIZAȚIA NAȚIUNILOR UNITE (ONU)

Organizația Națiunilor Unite (ONU) joacă un rol crucial în promovarea drepturilor persoanelor cu dizabilități. ONU a dezvoltat Convenția cu privire la drepturile persoanelor cu dizabilități (CDPD), un tratat internațional de drepturile omului care se concentrează în mod specific asupra drepturilor persoanelor cu dizabilități. CDPD stabilește obligațiile legale ale țărilor de a proteja și promova drepturile persoanelor cu dizabilități și include prevederi referitoare la educație, ocuparea forței de muncă, sănătate și accesibilitate. Totodată, ONU oferă asistență tehnică și sprijin pentru dezvoltarea capacităților guvernelor, a organizațiilor societății civile și a altor părți interesate pentru a-i ajuta să promoveze și să protejeze drepturile persoanelor cu dizabilități.

BANCA MONDIALĂ

Banca Mondială are un rol important în promovarea drepturilor persoanelor cu dizabilități în România prin intermediul programelor sale de finanțare și consultanță, care au ca obiectiv îmbunătățirea vieții persoanelor cu dizabilități și promovarea incluziunii sociale și economice. Începând din 2019, Banca Mondială a desfășurat mai multe studii cu privire la situația persoanelor cu dizabilități din România, sistemul de evaluare a dizabilității și situația serviciilor de asistență socială, rezidențiale și în comunitate. Aceste studii au fost rezultatul unui parteneriat cu Autoritatea Națională pentru Persoanele cu Dizabilități în cadrul unei colaborări de asistență tehnică pentru implementarea Convenției Națiunilor Unite cu privire la Drepturile Persoanelor cu Dizabilități (CDPD) și au stat la baza Strategiei pentru persoanele cu dizabilități 2022-2027 elaborată de ANPDPD.

ORGANIZATIA MONDIALĂ A SĂNĂTĂȚII (OMS)

OMS are un rol central în promovarea drepturilor persoanelor cu dizabilități din întreaga lume prin dezvoltarea de politici și ghiduri, advocacy pentru drepturile

acestora, oferirea de asistență tehnică și dezvoltarea capacităților, precum și prin cercetare și colectarea de date pentru informarea politicilor și programe-
lor. Clasificarea Internațională a Funcționării, Dizabilității și Sănătății (CIF) este
cadrul stabilit de OMS pentru măsurarea sănătății și a dizabilității atât la nivel
individual, cât și la nivelul populației. Acesta a fost aprobat oficial ca standard
internațional pentru descrierea și măsurarea sănătății și a dizabilității de către
toate cele 191 de state membre ale OMS.

COMITETUL EUROPEAN PENTRU PREVENIREA TORTURII ȘI A TRATAMENTELOR SAU PEDEPSELOR INUMANE SAU DEGRADANTE (CPT)

Comitetul European pentru Prevenirea Torturii și a Pedepselor sau Tratamen-
telor Inumane sau Degradante (CPT) a fost înființat în 1987 de Convenția cu
același nume a Consiliului Europei. Comitetul examinează tratamentul per-
soanelor private de libertate prin vizite în penitenciare, centre de educare și
spitale psihiatrice, în vederea protejării acestora împotriva torturii și a pedeps-
elor sau tratamentelor inumane sau degradante. Activitatea CPT-ului este
concepută ca parte integrantă a sistemului de protecție a drepturilor omului
al Consiliului Europei, punând în aplicare un mecanism extrajudiciar „proactiv”
alături de mecanismul judiciar reactiv existent al Curții Europene a Drepturilor
omului.

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI (CEDO)

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) este instituția unde țările mem-
bre ale Consiliului Europei pot face plângeri când au loc încălcări ale drepturile
omului și libertățile fundamentale, inclusiv drepturile persoanelor cu dizabil-
ități. România este parte din consiliul Europei și a ratificat Convenția Euro-
peană a Drepturilor Omului, ceea ce înseamnă că persoanele fizice, inclusiv
persoanele cu dizabilități, pot să se adreseze CEDO dacă consideră că drep-
turile lor au fost încălcate de autoritățile publice sau de alte persoane. Consiliul
Europei nu este o instituție a Uniunii Europene.

INSTITUȚIILE UNIUNII EUROPENE

COMISIA EUROPEANĂ

Comisia Europeană are un rol important în promovarea drepturilor persoanelor cu dizabilități în România, prin monitorizarea respectării drepturilor acestora în conformitate cu legislația europeană și Convenția pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități și prin furnizarea de fonduri pentru programe și proiecte care să îmbunătățească situația persoanelor cu dizabilități în România.

Comisia Europeană cooperează cu Guvernul României și cu alte organizații relevante pentru a identifica și aborda problemele cu care se confruntă persoanele cu dizabilități în România și pentru a încuraja autoritățile să ia măsuri ce pot îmbunătăți situația acestora.

O inițiativă importantă a Comisiei Europene este Actul European privind Accesibilitatea, care garantează că mai multe produse și servicii precum telefoanele inteligente, tabletele, bancomatele sau cărțile electronice sunt accesibile persoanelor cu dizabilități. Guvernul României a aprobat transpunerea în legislația internă a cerințelor europene de accesibilitate aplicabile produselor și serviciilor. Bancomatele, automatele pentru bilete ori serviciile de comunicații electronice vor trebui accesibilizate din anul 2025.

Directiva (UE) 2016/2102 privind accesibilitatea site-urilor web și a aplicațiilor mobile ale organismelor din sectorul public, obligă toate instituțiile publice din UE (și implicit cele din România) să își facă accesibile site-urile web și aplicațiile mobile. Directiva a fost transpusă în legislația românească prin OUG 112/2018.

În 2021 Comisia Europeană a adoptat Strategia privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități (2021-2030) care prevede includerea drepturilor tuturor persoanelor cu dizabilități în toate politicile și domeniile și accesul egal pentru persoanele cu dizabilități la asistență medicală, locuri de muncă, transport public și locuințe.

Un proiect important este Cardul European pentru Dizabilitate, care permite

recunoașterea reciprocă a dizabilităților în unele țări din UE și oferă persoanelor cu dizabilități acces gratuit sau subvenționat parțial la evenimente culturale, sportive și de petrecere a timpului liber în acele țări.

Conform Regulamentului Prevederilor Comune pentru perioada programatică 2021-2027, implementarea Convenției Națiunilor Unite pentru Persoanele cu Dizabilități reprezintă o condiție obligatorie pentru acordarea de fonduri europene.

ORGANIZAȚII NEGUVERNAMENTALE

CONSILIUL NAȚIONAL AL DIZABILITĂȚII DIN ROMÂNIA (CNDR)

Consiliul Național al Dizabilității din România (CNDR) este o organizație de tip federație formată din organizații reprezentative la nivel național pentru protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu dizabilități. Membru cu drepturi depline al European Disability Forum (EDF), CNDR s-a înființat în anul 2004 la solicitarea Comisiei Europene, ca cerință a aderării României la Uniunea Europeană. CNDR are misiunea de a apăra și promova drepturile și interesele legitime comune tuturor persoanelor cu dizabilități din România.

Scopul CNDR se realizează prin informare și monitorizare sistematică, dialog și consultare, prin propuneri legislative și prin campanii strategice de influențare a politicilor publice.

ASOCIAȚIA NAȚIONALĂ A NEVĂZĂTORILOR

Asociația Nevăzătorilor din România este organizație nonguvernamentală națională, recunoscută de utilitate publică, continuatoarea organizației „Societatea Orbilor din România” întemeiată de Regina Elisabeta în 1909. care reprezintă interesele nevăzătorilor la nivelul întregii țări.

ASOCIAȚIA METODELOR ALTERNATIVE DE INTEGRARE SOCIALĂ (ĂMAIS)

ĂMAIS este o organizație neguvernamentală care își propune să construiască o societate incluzivă prin aplicarea principiilor de design incluziv în arhitectură, tehnologie și proiecte sociale. ĂMAIS creează contexte de interacțiune între persoanele cu dizabilități și cele tipice, prin atelierele de empatie. Asociația oferă servicii de proiectare și consultanță bazate pe principiile designului universal și organizează evenimente incluzive pentru/cu persoane cu dizabilități și profesioniști în domenii cu impact direct asupra mobilității și independenței personale.

ASOCIAȚIA NAȚIONALĂ A SURZILOR DIN ROMÂNIA (ANSR)

Asociația Națională a Surzilor din România este o organizație neguvernamentală, de utilitate publică, care apără și promovează drepturile și interesele sociale, profesionale, culturale și educative a persoanelor cu deficiență de auz (surzi, surdo-muți, hipoacuzici) pentru incluziunea socială și egalizarea șanselor. ANSR primește sprijin în susținerea activităților specifice din partea autorităților centrale și locale, precum și de la persoane fizice și juridice. ANSR are la nivel național 37 de filiale cu personalitate juridică și 13 sucursale.

ASOCIAȚIA NAȚIONALĂ A INTERPREȚILOR AUTORIZAȚI ÎN LIMBAJ MIMICÓ-GESTUAL (ANIALMG)

ANIALMG este un ONG care organizează cursuri de formare în limbajul mimico-gestual (LMG). Asociația a realizat primul dicționar LMG online din România, în format video, ce include peste 1200 de semne, cât și un program de dezvoltare personală pentru surzi în limba semnelor române care contribuie la transformarea sistemului de învățământ din România.

SENSE INTERNAȚIONAL ROMÂNIA

Sense Internațional România este o organizație românească înființată în 2001 cu scopul de a îmbunătăți viața persoanelor cu surdocecitate și deficiențe senzoriale multiple. Surdocecitatea este condiția unei persoane care prezintă afectarea simultană a văzului și a auzului în diferite grade. Organizația dezvoltă programe la nivel național ce promovează intervenția timpurie la nou-născutul cu deficiențe senzoriale, educarea copiilor cu surdocecitate și oferirea de servicii vocaționale pentru persoanele cu surdocecitate.

TANDEM

Asociația Tandem are ca scop facilitarea procesului de integrare socială a persoanelor nevăzătoare sau cu deficiențe de vedere. Printre activitățile sale se numără promovarea sporturilor în echipe mixte, alcătuite din sportivi cu și fără dizabilități, accesibilizarea spațiului urban, și realizarea de proiecte și materiale educative pentru persoanele cu deficiențe de vedere. Desprins

din Asociația Tandem, Clubul Sportiv Tandem Arena își propune promovarea disciplinelor sportive paralimpice.

MOTIVATION

Fundația Motivation România are 15 echipe regionale și activează de peste 25 de ani în beneficiul copiilor și adulților cu dizabilități din România. Fundația organizează stagii și tabere de mobilitate și viață independentă pentru copii și adulți în scaune rulante din întreaga țară.

De asemenea, cu ajutorul donatorilor și sponsorilor care susțin Fondul Scaunelor Rulante, Fundația Motivation România donează anual peste 1.000 de echipamente de mobilitate corespunzătoare, conform principiilor OMS.

CEVA DE SPUS

Ceva de Spus este o organizație neguvernamentală din România, formată din persoane cu dizabilități intelectuale și fizice și persoane de sprijin. Organizația desfășoară activități de autoreprezentare a membrilor și de conștientizare privind dificultățile cu care se confruntă persoanele cu dizabilități în societate și importanța vieții independent în comunitate, promovând astfel autoreprezentarea sprijinită ca modalitate alternativă pentru decizia substituită.

CENTRUL DE RESURSE JURIDICE

Centrul de Resurse Juridice (CRJ) activează în domeniul drepturilor omului (în special pentru drepturile persoanelor cu dizabilități mintale și împotriva discriminării) și a instituțiilor statului de drept. CRJ realizează investigații proprii, vizite inopinate în spitalele de psihiatrie și centrele rezidențiale, preia cazuri de încălcări ale drepturilor persoanelor cu dizabilități aflate în instituții și parcurge toate etapele procesuale necesare valorificării acestor drepturi.

CRJ face propuneri de îmbunătățire a cadrului legislativ privind drepturile omului și urmărește modul de implementare a politicilor publice din acest domeniu.

UNLOC

UnLoc furnizează servicii de locuire în comunitate în zona Timișoarei și oferă sprijin individualizat persoanelor adulte cu dizabilități cu trecut instituțional. În același timp, pentru a promova locuirea în comunitate ca un drept fundamental, își documentează modul de replicare a serviciului, încurajând alte organizații să ia inițiative în acest domeniu, și implică, ca mentori și voluntari, membri ai comunității.

HELP AUTISM

Asociația Help Autism este cea mai mare organizație dedicată autismului din România, care prin programe de integrare școlară, sprijin pentru părinți, campanii de conștientizare și advocacy susține peste 3000 de copii și adolescenți diagnosticați cu TSA - Tulburare de Spectru Autist în programe de terapie, în cadrul celor 9 centre și la domiciliu.

Help Autism sprijină instituțiile publice pentru a crește calitatea serviciilor oferite de acestea prin cele 6 parteneriate public-private - cu Direcțiile de Asistență Socială și Protecția Copilului din București, Suceava, Drobeta Turnu-Severin, Dâmbovița - și la domiciliu, desfășoară cursuri de formare în terapie ABA, cursuri gratuite pentru informarea cadrelor didactice, workshop-uri și ședințe de consiliere pentru părinți.

ASOCIAȚIA DOWN PLUS

Asociația Down Plus București este o asociație neguvernamentală care are ca scop crearea unor condiții favorabile incluziunii în societate a persoanelor cu Sindrom Down, cât și îmbunătățirea stilului lor de viață prin desfășurarea unor activități cât mai diversificate. Pe lângă activitățile zilnice, asociația organizează periodic și evenimente culturale sportive dedicate persoanelor cu dizabilități din întreaga țară (Ziua Mondială a Persoanelor cu sindrom Down, Together for better, Bușteni dragostea mea, Gimnasti speciali campioni municipali, Copii activi de ziua lor etc.).

FEDERAȚIA SINDROM DOWN DIN ROMÂNIA (FSDR)

Federația Sindrom Down din România (FSDR) reprezintă o uniune a 21 de asociații de profil, cu scopul de a crea o voce comună în ceea ce privește nevoile, abilitățile, drepturile, incluziunea socială și dezvoltarea armonioasă a persoanelor cu sindrom Down și alte dizabilități intelectuale. Misiunea ei este îmbunătățirea calității vieții persoanelor cu sindrom Down.

ALȚI ACTORI

WORLD WIDE WEB CONSORTIUM (W3C)

W3C sau World Wide Web Consortium este organismul internațional care dezvoltă standarde internaționale de accesibilitate pentru produse digitale online (web). Aceste standarde de accesibilitate sunt denumite WCAG (eng. Web Standards Accessibility Guidelines) și sunt dezvoltate de W3C prin Accessibility Guidelines Working Group (AG WG).

Acestea definesc modul în care produsele web ar trebui să fie dezvoltate pentru a asigura că informația poate fi percepută, interfața poate fi operată și conținutul poate fi înțeles de către orice persoană, indiferent de abilitatea fizică sau cognitivă a acesteia. Mai mult, WCAG face referire și la principiul de robustețe al conținutului, care se referă la posibilitatea ca tehnologiile asistive (cum ar fi cititoarele de ecran pentru persoane cu deficiențe de vedere) să poată folosi în mod eficient informația prezentată.

FUNDAȚIA ORANGE

Prin fondul de finanțare „Lumea prin Culoare și Sunet” Fundația Orange își propune să contribuie la îmbunătățirea calității vieții persoanelor cu deficiențe de vedere și/sau auditive, prin susținerea de proiecte de educație, sănătate, cultură în scopul de a le asigura o viață autonomă și de a îmbunătăți integrarea lor socială.

De când a fost înființat în 2012, prin fond s-au finanțat 46 de proiecte printre care materiale educaționale dedicate persoanelor cu deficiențe de auz și/ sau vâz, un dicționar al limbajului semnelor dezvoltat de asociația ANIALMG și Voci pentru mâini, un instrument de interpretare mimico-gestual la distanță dezvoltat de Asociația Nevăzătorilor din România.

PROBLEME

PROBLEME DE CONȘTIENTIZARE

LIPSA VIZIBILITĂȚII PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI ÎN SOCIETATE

Izolarea socială este unul dintre cele mai comune fenomene cu care se confruntă persoanele cu dizabilități și familiile acestora. Conform statisticilor publicate de ANPPDP (Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități), în România trăiesc aproximativ 860.000 de persoane cu certificat de handicap, dintre care 75.000 sunt copii. Datele arată că în țară sunt aproximativ 90.000 de persoane cu deficiențe de vedere, peste 23.000 de persoane cu deficiențe de auz, 130.000 de persoane cu dizabilități mintale, 210.000 de persoane cu deficiențe locomotorii, din care o parte semnificativă se deplasează în fotoliu rulant. Reflectând la aceste cifre nu putem să nu ne întrebăm: unde sunt toți acești oameni? Nu-i vedem pe stradă, nu au fost printre colegii noștri la școală, nu sunt colegi de muncă, nu-i vedem la televizor, nu sunt printre politicieni.

Motivele pentru care nu-i vedem și nu înțelegem problemele cu care se confruntă este pentru că nevoile lor au fost ignorate foarte mult timp și nu le-au fost create condițiile ca să poată fi prezenți printre noi, văzuți și auziți. Lipsa acută de accesibilizare a mediului fizic și informațional, dar și lipsa de sprijin în accesul la servicii de bază (educație, sănătate, locuri de muncă adaptate care valorifică potențialul lor) a făcut din acest grup unul extrem de vulnerabil și izolat. În consecință, persoanele cu dizabilități se confruntă cu un nivel scăzut de educație, probleme de sănătate neadresate, potențial nefructificat de recuperare și reabilitare, dar și excludere de pe piața muncii și din viața publică.

LIPSA DATELOR DESPRE NUMĂRUL REAL AL PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI ȘI SITUAȚIA LOR

Datele sunt cruciale atât pentru elaborarea politicilor publice, cât și pentru felul cum acestea sunt implementate. Ca în multe alte domenii din România, înțelegerea situației persoanelor cu dizabilități se lovește fie de lipsa totală a datelor în unele cazuri, fie de lipsa datelor dezagregate sau de lipsa de

comunicare și colaborare între instituții, în ceea ce privește coordonarea datelor.

Sistemul oficial din domeniul dizabilității este cel care încadrează persoanele cu dizabilități în grad de handicap potrivit legii 448/2006, coordonat de Ministerul Muncii și Protecției Sociale prin ANPDPD. România mai are însă un sistem conex cu dizabilitatea – sistemul de acordare a pensiei de invaliditate, care se acordă persoanelor care au fost încadrate în muncă și și-au pierdut parțial sau total capacitatea de muncă. Acest sistem este coordonat de Casa Națională de Pensii Publice. Persoanele cu certificatul de invaliditate aplică în unele cazuri și pentru certificatul de handicap, dar nu întotdeauna. Potrivit raportului de diagnoză a sistemului actual de evaluare a dizabilității (2021) realizat de Banca Mondială, în prezent nu s-a făcut o analiză a profilului beneficiarilor pensiilor de invaliditate și în ce măsură aceștia au aplicat și pentru certificatul de handicap.

Pe de altă parte, un procent semnificativ de persoane cu dizabilitati nu aplică pentru certificatul de handicap din lipsa de informare sau sprijin în proces, în timp ce alt procent renunță pe parcurs la aplicație, copleșiți de birocrăția excesivă. Conform aceluiași raport, informațiile despre persoanele care renunță nu sunt stocate de autorități. În același timp, nu există niciun sistem care să încerce să ia în evidență și persoanele neînregistrate de autorități. Deși atunci când aplică pentru certificatul de handicap, asistenții sociali din primării adună informații complexe despre situația acestor persoane, informațiile nu sunt agregate sau prelucrate statistic. Astfel că nu avem informații care să descrie condițiile și nevoile celor care aplică. Totodată, conform aceluiași raport, la eliberarea certificatului, se eliberează și planuri individuale care detaliază serviciile sociale sau de reabilitare de care persoana în cauza are nevoie. Aceste planuri nu sunt agregate și luate în calcul pentru înțelegerea nevoii de astfel de servicii.

Trebuie menționat că sistemul național de management al dizabilității este la data publicării acestui raport (iunie 2023) într-un proces de reformare, așadar, este posibil ca o parte din lipsurile menționate mai sus să fie în curs de adresare.

PREJUDECĂȚI ȘI LIPSĂ DE ALFABETIZARE

Înțelegerea dizabilității a evoluat enorm, la nivel mondial, în ultimele două decenii. Convenția Națiunilor Unite pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, la care a aderat și România în 2011, a marcat și angajamentul politic al țărilor semnatare ca această nouă înțelegere să se reflecte și la nivel practic. Acest nivel vizează facilitarea unei integrări sociale în condiții de drepturi depline și egalitatea persoanelor cu dizabilități cu ceilalți membri ai societății.

Înțelegerea dizabilității, nu ca defect al persoanei, ci ca interacțiune între abilități și mediu, este cheie pentru regândirea tuturor barierelor fizice, informaționale, dar și ale celor care țin de mentalități și atitudini. Deși în multe țări s-au făcut progrese importante în înțelegerea și raportarea la dizabilitate, în România, pe lângă barierele de mediu, persoanele cu dizabilități se confruntă cu bariere ce țin de atitudinea celor din jur. Este încă comun ca persoanele cu dizabilități să fie privite cu milă, iar câteodată chiar cu dispreț sau frică. Prejudiciile nu lipsesc nici în sânul familiilor, care de multe ori supra protejează membri cu dizabilități și nu-i încurajează spre o viață independentă, în mijlocul comunității. Astfel, multe persoane cu dizabilități ajung într-o situație de dependență învățată din care e foarte greu de ieșit.

În ceea ce privește piața muncii, persoanele cu dizabilități sunt văzute adesea prin prisma dizabilităților, și nu prin abilitățile pe care le au. Angajatorii evită angajarea persoanelor cu dizabilități, în ciuda facilităților fiscale oferite și a sprijinului financiar la care pot apela pentru accesibilizarea locului de muncă. Subaprecierea capacităților cognitive, indiferent de tipul dizabilității, este foarte comună în orice interacțiune publică.

Dacă un însoțitor este prezent, aceste este deseori întrebare despre aspecte care vizează persoana cu dizabilități, chiar dacă aceasta este de față. Acest lucru se întâmplă în aproape toate tipurile de circumstanțe (vizita la medic, la bancă, alți furnizori de servicii etc.). Este comun ca funcționarii de la bancă să refuze deschiderea unui cont pentru persoane nevăzătoare sau să presupună că însoțitorul va fi imputernicit pe acel cont, indiferent de tipul de dizabilitate. În lipsa oricăror forme de sprijin pentru luarea deciziilor, multor persoane cu

dizabilități intelectuale, mintale, senzoriale sau fizice (care nu le afectează capacitatea cognitivă), le-a fost ridicată capacitatea juridică. Acest statut le ia dreptul de a decide pentru ele însele în chestiuni legale, fiind instituit un tutore pentru acestea, adeseori din motive mai degrabă pragmatice (ex.: câteodată e mai ușor pentru familie să gestioneze deciziile sau bunurile acestora). Abordarea este profund discriminatorie și reprezintă o încălcare vădită a drepturilor fundamentale. Aceasta descrie în același timp, la nivel de societate, înțelegerea dizabilității ca incompatibilă cu o viață independentă.

PROBLEME LEGATE DE ACESIBILITATE

Accesibilitatea reprezintă baza participării depline a persoanelor cu dizabilități la toate sferile vieții, inclusiv educație, sănătate, protecția juridică a drepturilor, obținerea și păstrarea unui loc de muncă, protecție socială și viață independentă.

Există două tipuri principale de acces:

- Accesul la mediul fizic presupune că toate persoanele, indiferent de abilități, pot folosi spațiul public. Astfel orice persoană se poate deplasa pe stradă, poate traversa strada, poate folosi mobilierul urban și mijloacele de transport în comun, poate intra și ieși din clădiri, urca și coborî etaje și poate folosi toate funcțiile prevăzute într-un spațiu (de exemplu, toalete, săli de clasă, birouri de relații cu publicul, etc).
- Accesul la informație și la comunicare presupune posibilitatea de înțelege toate informațiile și orice fel de conținut comunicativ, conform nevoilor fiecărui individ. Acest lucru presupune că toate persoanele pot accesa și înțelege știrile, pot consuma indicațiile despre utilizarea produselor, descrierile unor obiecte sau acțiuni. De asemenea, înseamnă că oricine poate înțelege ceea ce este scris și rostit și poate interacționa sau răspunde.

LIPSA DE ACESIBILITATE A CLĂDIRILOR PUBLICE

Multe persoane cu dizabilități se confruntă cu bariere în accesarea spațiului fizic. Infrastructura stradală și mijloacele de transport sunt în cea mai mare

măsură inaccesibile. Clădirile, atât cele private cu funcțiuni deschise publicului cât și instituțiile publice, nu sunt concepute sau accesibilizate pentru persoane cu dizabilități motorii, de vâz, de auz sau intelectuale.

Un raport național Agenției Naționale pentru Plăți și Inspecție Socială (instituția care verifică accesibilitatea clădirilor de interes public) din 2021 arată că niciuna dintre instituțiile publice verificate nu era complet accesibilizată: curți de apel, tribunale, judecătoria, Agenții Județene de Ocupare a Forței de Muncă (AJOFM), Case Județene de Pensii Publice (CJPP), Case Județene de Asigurări de Sănătate (CJAS), secții de poliție și școli, acestea fiind doar câteva dintre exemple. Cele mai mari probleme sunt legate de lipsa grupurilor sanitare și lipsa accesibilizării informației și comunicării.

Mai puțin de 5% dintre clădiri au grupuri sanitare accesibilizate și tot pe acolo este procentul locurilor care au interpret mimico-gestual, persoană desemnată pentru a asista persoanele cu dizabilități, informații prezentare în limbaj simplificat sau Braille, panouri electronice. Primăriile, instituțiile culturale, sălile de sport, complexele comerciale, hotelurile, școlile, spitalele și cabinetele medicale, serviciile de evidența persoanelor sunt de asemenea într-o foarte mică măsură accesibilizate. Dacă ne uităm la școli, conform raportului de diagnoză al Băncii Mondiale, doar aproximativ 30% dintre clădirile școlare sunt prevăzute cu rampă de acces și doar 15% au grupuri sanitare pentru persoane cu dizabilități.

O altă problemă deosebit de gravă în special pentru persoanele cu dificultăți de mobilitate, o reprezintă accesarea propriei locuințe. Cele mai multe blocuri de locuințe nu au acces pentru scaun rulant și nici nu au lifturi suficient de încăpătoare. Asociațiile de proprietari, care pot face modificările necesare, nu sunt de acord să plătească pentru beneficiul unei singure persoane. Chiar și atunci când s-au făcut accesibilizări, de multe ori acestea au fost necorespunzătoare (de exemplu rampele de acces pot fi prea abrupte sau prea înguste).

Cel mai adesea, deși nevoile de accesibilizare sunt mult mai complexe, accesibilizarea este confundată cu montarea unei rampe. Accesibilizarea pentru alte tipuri de dizabilități, decât cele locomotorii, (de exemplu, marcajele tactile pentru persoanele nevăzătoare) este de cele mai multe ori ignorată.

La fel de importantă ca accesibilitatea fizică este și accesibilitatea informațională în toate clădirile publice. În timp ce pentru adaptarea clădirilor civile și a spațiului urban pentru persoanele cu dizabilități există Normativul nr. 51/2012, iar pentru accesibilizarea site-urilor web există OUG nr. 112/2018, nu există standarde explicite și detaliate cu privire la criteriile de accesibilizare informațională și comunicațională a serviciilor și produselor. Dintr-un număr de 1.442 instituții verificate într-un studiu al Băncii Mondiale doar patru instituții erau accesibilizate informațional.

INFRASTRUCTURA STRADALĂ ESTE INACCESIBILĂ

Pentru a asigura mobilitatea persoanelor cu dizabilități, infrastructura stradală este extrem de importantă. Trotuare libere și suficient de late, marcate tactil pentru persoanele cu deficiențe de vedere, rampe adecvate de acces pe aceste trotuare, absența gropilor, semafoare sonore, sunt câteva dintre cele mai importante caracteristici ale unei străzi accesibile care facilitează deplasarea. De altfel, în România există încă din 2000 un regulament de amenajare a clădirilor civile și a spațiului urban pentru persoanele cu dizabilități, normativul NP-051, care cuprinde ghiduri detaliate. Cu toate acestea, acest normativ este, de cele mai multe ori, nerespectat în proiectarea spațiului urban.

Mașinile parcate pe trotuare reprezintă una dintre cele mai mari piedici pentru deplasarea persoanelor în fotoliu rulant, precum și a celor nevăzătoare. În ultimii ani, multe orașe din România au decis să instaleze bolarzi (stâlpi) ca să elimine parcările ilegale de pe trotuare sau să limiteze accesul cu mașina în zonele pietonale. Însă dacă nu sunt proiectați la dimensiunea potrivită, stâlpii îngreunează deplasarea persoanelor nevăzătoare pentru că sunt dificil de detectat chiar folosind și un baston alb (dispozitivul de bază în deplasare al nevăzătorilor).

Un alt aspect important este navigarea persoanelor nevăzătoare prin oraș și accesul lor către mijloacele de transport. Deși piste de biciclete desenate pe trotuare au fost soluția favorită pentru rețelele de biciclete create până acum, acestea reprezintă un adevărat pericol pentru persoanele nevăzătoare.

Deși majoritatea orașelor din România au început să includă rampe de acces pe

trotuare, în zona intersecțiilor, acestea sunt prea abrupte de cele mai multe ori și în consecință sunt inutilizabile sau greu de folosit. Un model de bună practică ar fi proiectarea străzii fără borduri, permițând persoanelor cu dizabilități să se deplaseze mult mai ușor.

Pentru că în puține locuri există marcaje tactile pe trotuare, iar trecerile de pietoni nu sunt mereu semnalizate acustic, persoanele nevăzătoare nu se pot deplasa singure în siguranță prin oraș.

Navigarea în spațiile mari, fără repere, cum ar fi stațiile de metrou sau gările, cât și selectarea autobuzului, sunt provocări aparte pentru persoanele nevăzătoare. În acest sens, o opțiune o reprezintă emițătoarele de ghidaj, senzori instalați din loc în loc care comunică prin bluetooth cu telefoanele smart. Asociația Tandem a derulat o serie de astfel de inițiative pilot. Transportul în comun nu este accesibilizat suficient

Pentru un transport accesibil, atât vehiculele cât și stațiile ar trebui să fie proiectate corespunzător. Tramvaiele, autobuzele sau troleibuzele au nevoie de podele joase și de rampe manuale sau electrice pentru a permite accesul persoanelor în fotoliu rulant, dar o parte din mijloacele de transport în comun nu dispun de așa ceva. De aceea, persoanele în fotoliu rulant sau cu limitări în mișcare au nevoie de ajutor pentru a urca în vehicul, ajutor pe care nu toți șoferii sunt dispuși să-l ofere.

Alt aspect important e ca stațiile și mesajele importante să fie anunțate și vocal, pentru a-i ajuta pe cei cu deficiențe de vedere. Dar acest lucru se întâmplă doar în unele vehicule, pe unele rute, în anumite orașe mari. Aplicația Moovit s-a dovedit utilă unora dintre persoanele cu deficiențe de vedere. Pentru persoanele cu deficiențe de auz, numele stațiilor ar trebui afișate și vizual, dar acest lucru nu se întâmplă în permanență.

Un motiv important pentru care mijloacele de transport sunt neaccesibilizate este că lipsesc prevederile legale cu privire la standardele minime de accesibilizare, iar astfel operatorii nu pot fi sancționați. Registrul Auto Român (RAR), care omologhează vehiculele rutiere și coordonează procesul de realizare a inspecțiilor tehnice periodice, lucrează în conformitate cu o legislație care nu prevede nici un standard referitor la accesibilizare. RAR eliberează prin

urmare avize care nu țin cont de criteriile accesibilizării, iar ANPIS întâmpină dificultăți în sancționarea mijloacelor de transport neaccesibile care au aviz RAR. Deoarece costurile implicate pentru adaptarea vehiculelor la nevoile persoanelor cu dizabilități sunt ridicate și lipsesc atât stimulentele, cât și penalizările pentru operatori, nu e o surpriză că, adesea, vehiculele nu sunt accesibilizate.

Ca răspuns la această nevoie, servicii ca „The Beard Mobile” din Cluj-Napoca, asociația „Elena și Alexandru” din București, dar și o serie de primării din țară oferă transport gratuit la cerere persoanelor cu dizabilități în vehicule speciale.

TRANSPORTUL INTERURBAN ESTE BIROCRATIC ȘI INACCESIBIL

Deși persoanele cu certificat de handicap au dreptul la transport în comun gratuit, acesta este subutilizat. Trebuie menționat din start că transportul feroviar este în foarte mică măsură accesibilizat. Conform paginii de asistență pentru persoanele cu dizabilități a site-ului CFR, la momentul scrierii acestui raport, doar 7 rute/trenuri aveau vagoane accesibile pentru persoanele în scaun rulant. În același timp, doar 30 de orașe au stații unde persoanele cu dizabilități pot primi asistență cum ar fi: îmbarcarea și debarcarea din tren și însoțirea în incinta stației.

În ceea ce privește decontarea transportului interurban cu operatorii privați, aceasta este posibilă pentru o listă de companii cu care Direcțiile de Asistență Socială și Protecția Copilului are contracte, dar această listă nu este alcătuită pe baza planificării necesităților de deplasare ale persoanelor cu dizabilități. Pe anumite rute, chiar dintre cele principale, niciun transportator nu decontează biletele de transport.

În plus, procedurile de decont al costului călătoriei de către transportatori sunt laborioase. Aceste probleme administrative contribuie la refuzul multor operatori privați de transport de a transporta persoanele cu mobilitate redusă în regim gratuit. Pe de altă parte, nu există mecanisme pentru sancționarea firmelor private de transport care nu încheie contracte în vederea decontării билетelor gratuite pentru persoane cu dizabilități.

LIPSA UNEI ABORDĂRI INTEGRATE A ACCESIBILIZĂRII

O cerință esențială pentru accesibilizarea fizică este asigurarea unei continuități în privința mobilității, iar pentru accesibilizarea unui traseu, nu doar a unor puncte izolate, este necesară o abordare integrată. Există o nevoie de o coordonare a eforturilor atât pe plan orizontal (între servicii diferite ale administrației locale, între diferite UAT-uri, dar și vertical (între autoritățile publice locale, județene și centrale). Cu toate acestea, potrivit studiului de diagnoză a situației persoanelor cu dizabilități, realizat de Banca Mondială (2021), nu existau planuri de accesibilizare la niciun nivel al administrației publice.

Mai mult, nu exista nicio strategie națională de accesibilizare fizică și informațională a spațiului public, iar majoritatea documentelor de dezvoltare teritorială și urbanistică nu au în vedere accesul persoanelor cu dizabilități. Totodată, lipsește un mecanism de coordonare pentru accesibilizare la nivel de UAT, cât și la nivel județean, regional și central.

LIPSA DE APLICARE A NORMELOR DE ACCESIBILITATE ÎN DOMENIUL CONSTRUCȚIILOR

România are încă din anul 2000 un normativ, NP-051, care definește minimul de criterii necesare accesibilizării clădirilor civile și spațiului urban pentru persoanele cu dizabilități. Acest normativ include și instrucțiuni detaliate și explicative, inclusiv grafice, pentru fiecare tip de situație ce necesită accesibilizare (spațiul urban, spațiul construit, proiectarea locuințelor pentru persoanele cu dizabilități, clădiri de interes și utilitate publică). Cu toate acestea, aceste standarde sunt rareori respectate.

Problemele de nerespectare a normativului apar atât în faza de autorizare a proiectelor de construcții, cât și în cea de control. În cazul clădirilor de utilitate publică autorizațiile de construcție ar trebui acordate de primărie numai dacă proiectele sunt conforme cu normele de accesibilizare. Conform raportului de diagnoză al Băncii Mondiale (2021), acest lucru însă nu se întâmplă întotdeauna. Ignorarea criteriilor de accesibilizare în construcții este critică, deoarece ANPIS poate constata problemele și dispune remedieri doar pentru

cladirile care au fost date în folosință. Inspectoratul de Stat în Construcții (ISC) este autoritatea responsabilă cu verificarea conformității proiectelor de construcții cu prevederile legale și cu autorizațiile de construcții. Conform aceleiași analize, ISC nu publică nicio informație care să reflecte faptul că este verificată și conformitatea cu criteriile legale de accesibilitate a proiectelor sau dacă sunt impuse sancțiuni pentru nereguli.

SITE-URILE ÎNȘTIȚIILOR PUBLICE NU SUNT ACCESIBILE PENTRU TOATĂ LUMEA

În ultimii ani, au fost dezvoltate prevederi legislative privind accesibilizarea site-urilor web ale instituțiilor publice, prevederi care în multe cazuri nu au fost implementate. Din discuțiile pe care le-am avut cu persoane cu deficiențe de vedere, a reieșit că inclusiv o parte din site-urile care teoretic au fost accesibilizate nu sunt construite corespunzător.

OUG nr. 112/2018, aprobată prin Legea nr. 90/2019, transpune în legislația românească mai multe obligații privind accesibilitatea site-urilor web și a aplicațiilor mobile oferite și găzduite de instituțiile publice. Principala instituție responsabilă cu monitorizarea și controlul respectării prevederilor Legii 90/2019 o reprezintă Autoritatea pentru Digitalizarea României, agenție în cadrul Ministerului Cercetării, Inovării și Digitalizării. Calendarul inițial de implementare a accesibilizării nu a fost respectat, iar termenele pentru realizarea acestor obligații s-au amânat în repetate rânduri. Mai trebuie menționat că nu știm de existența niciunui studiu la nivel național despre gradul de accesibilizare al serviciilor digitale, nici măcar al site-urilor instituțiilor publice.

Accesibilizarea digitală pentru nevăzători

Pentru a folosi un dispozitiv electronic (tabletă, smartphone, laptop etc.), un nevăzător poate utiliza fie un cititor de ecran („screen reader”), fie un ecran Braille. Cititoarele de ecran sunt capabile să citească orice fel de text, însă nu pot interpreta imagini. Textele din documente scanate sau din poze nu sunt accesibile cititoarelor. O pagină web accesibilizată pentru nevăzători ar trebui să ofere cel puțin următoarele opțiuni utilizatorului:

- Imaginile să includă un text alternativ, o descriere care nu este vizibilă, dar

care va putea fi citită de către cititorul de ecran pentru a anunța conținutul imaginii.

- Textul este implementat de către programatori în situl web cu elemente specifice (ARIA Code) care permit unui nevăzător să navigheze etc. Codurile CAPTCHA includ o variantă audio. Un cod CAPTCHA este utilizat pentru a evita completarea automată a formularelor de către roboți și/sau servicii automatizate. Prin prisma funcției lor, codurile CAPTCHA sunt neaccesibile cititoarelor de ecran. Pentru astfel de coduri este obligatorie folosirea unei soluții alternative audio, precum cea utilizată de Google, numită reCAPTCHA.
- Meniurile sunt de tip acordeon și paginile cu informații ascunse sub interacțiuni specifice sunt limitate. Spre exemplu, meniurile care se deschid în momentul în care treci cupointerul de la mouse pe un anumit link și care, la rândul lor, deschid alte submeniuri sunt aproape imposibil de folosit de către persoanele care folosesc tehnologiile de acces.

Accesibilizarea digitală pentru slab văzători

În cazul persoanelor slab văzătoare există un model de bune practici folosit la nivel internațional. O pagină web accesibilizată ar trebui: să ofere posibilitatea de mărire/micșorare a textului și/sau a contrastului, mai multe scheme de culori și/sau să permită inversarea culorilor (spre exemplu, negru pe alb/alb pe negru, negru pe galben etc.). A

r trebui să folosească fonturi ușor de citit, să fie responsive, adică să își păstreze aspectul indiferent de mărimea ecranului folosit sau de programul de mărire pe care îl folosește un slab văzător.

Accesibilizarea digitală pentru persoanele cu dizabilități intelectuale

În ceea ce privește persoanele cu dizabilități intelectuale, și aici este nevoie de o adaptare a informației, în sensul simplificării înțelegerii și atenției acordate modului de prezentare. Utilizarea unui format easy-to-read (ușor de citit) se referă atât la limbaj și conținut, cât și la ilustrații, design și aspect, sau folosirea exemplurilor concrete.

Accesibilizarea digitală pentru persoanele cu deficiențe auditive

În ceea ce privește necesitatea de accesibilizare a informației pentru persoanele surde și hipoacuzice, accentul principal se pune pe mesajele scrise și pe cele transmise în limba semnelor („limbaj mimico-gestual”). O pagină web accesibilizată pentru persoanele cu deficiențe auditive nu trebuie să aibă mesaje care sunt exclusiv audio, iar informația trebui să fie comunicată atât în limba semnelor (pentru cei care nu cunosc limbajul scris) cât și în limbaj scris (pentru cei care nu cunosc limbajul semnelor).

În cazul în care se asigură servicii de interpretare la sediul instituției/ organizației sau în alte condiții, acest lucru ar trebui să fie anunțat pe site.

ACCESUL REDUS LA INFORMAȚIE

Ca să participe activ la viața publică, persoanele cu dizabilități au nevoie ca informația și comunicarea să fie accesibile, atât în ceea ce privește formatul cât și al conținutului. De exemplu, informația afișată în scris în instituțiile publice ar trebui să fie afișată și în format Braille pentru persoanele cu deficiențe de vedere sau într-un limbaj simplificat, ușor de citit pentru persoanele cu dizabilități intelectuale.

De aceste adaptări este nevoie în toate ocaziile în care persoanele cu dizabilități accesează spații sau servicii destinate publicului. Din cauză că deficiența de auz afectează achiziția limbajului vorbit și scris, majoritatea persoanelor surde nu știu să citească, iar acestora le-ar fi folositor ca informațiile afișate, sau anunțate vocal în locuri publice (de ex.: gări, aeroporturi), să fie adaptate limbajului mimico-gestual prin panouri digitale.

O oportunitate promițătoare în acest sens pare să fie interpretarea virtuală generativă realizată cu ajutorul inteligenței artificiale. De exemplu, un mesaj scris s-ar putea interpreta în timp real prin intermediul unui avatar sau prin compunerea unor înregistrări video ale semnelor, iar mesajele ar putea fi afișate astfel în spațiul public prin panouri electronice. (exemplu: start-up-ul britanic Signapse)

LIPSA INTERPREȚILOR MIMICO-GESTUALI AUTORIZAȚI ÎN ROMÂNIA

Conform datelor postate de ANPDPD, în țară sunt aproximativ 23.000 de persoane cu deficiențe de auz. Comunitatea persoanelor surde sau hipoacuzice se confruntă cu o provocare specifică: există puțin peste 100 de interpreți certificați.

Limbajul mimico-gestual român este un limbaj specific persoanelor cu deficiențe de auz, având o semantică și o gramatică proprie. Aproape fiecare țară are propriul limbaj mimico-gestual. Deși prin Legea 448/2006 instituțiile publice sunt obligate să asigure servicii de interpretare, numărul mic de interpreți autorizați, dar și dezinteresul autorităților face ca această lege să nu fie aplicată. O altă particularitate a disponibilității reduse a interpreților este că aceștia nu sunt uniform distribuiți pe teritoriul țării. Există județe unde nu există niciun interpret autorizat.

Numărul mic de interpreți este parțial explicat și prin procesul anevoios de obținere și păstrare a autorizației pentru exercitarea profesiei. Angajarea ca interpret se face doar în baza unei autorizații eliberate de ANPDPD. Totuși, această autorizație este limitată la doi ani de zile, premisa fiind că limbajul mimico-gestual, la fel ca orice alt limbaj, se poate uita dacă nu este exersat.

După doi ani este necesară prezentarea unei dovezi/adeverințe care să confirme că interpretul a prestat 200 de ore de interpretat (sau minim șase luni de zile de contract de muncă), pentru a prelungi valabilitatea autorizației. Dat fiind faptul că unii interpreți lucrează cu normă redusă și a faptului că nu există modalități flexibile de colaborare (precum un standard de cost pe oră, ci doar posibilitatea de angajare a interpretului prin contract de muncă), aceștia riscă pierderea calificării.

„Voci pentru Maini” reprezintă răspunsul Asociației Naționale a Surzilor din România la problema lipsei interpreților autorizați. Prin această aplicație, interpreții autorizați își pot oferi serviciile la distanță.

PERSOANELE CU DIZABILITĂȚI SUNT MULT MAI VULNERABILE LA DEZASTRE

Persoanele cu dizabilități au nevoie de măsuri speciale de protecție în caz de dezastru. Salvarea unei persoane aflată într-un scaun cu roțile sau a unei persoane nevăzătoare care are sau nu câine ghid presupune proceduri distincte față de intervenția standard.

Conform raportului de diagnoză al Băncii Mondiale (2021), la nivelul Departamentului pentru Situații de Urgență, protocoalele și resursele destinate specific persoanelor cu dizabilități în caz de dezastru nu sunt corespunzătoare. Majoritatea specificațiilor din ghidurile de intervenție se referă în particular la persoanele utilizatoare de fotoliu rulant, nevoile specifice ale persoanelor cu alte tipuri de dizabilități nefiind luate în considerare de planurile de urgență. De asemenea, nu există o estimare clară a numărului și a localizării persoanelor cu dizabilități din orașele cu grad ridicat de risc.

Sistemul național unic pentru apeluri de urgență la numărul de telefon 112 a dezvoltat din anul 2015 o extensie pentru persoanele cu dizabilități de auz sau de vorbire, numărul 113. Persoanele al căror număr este pre-înregistrat ca făcând parte din grupul țintă sunt redirectionate, atunci când apelează 112, să trimită SMS la numărul 113. Cele mai noi rapoarte tehnice cu privire la serviciul 113 nu includ informații cu privire la numărul de abonați și numărul de solicitări de intervenție.

O altă problemă este lipsa materialelor cu informații dedicate persoanelor cu dizabilități, dar și a materialelor accesibile în limbaj Braille, în limbaj mimico-gestual sau în limbaj ușor de citit.

ÎNCĂLCAREA DREPTURILOR FUNDAMENTALE

Privarea de drepturi fundamentale prin ridicarea capacității juridice

În termeni juridici, capacitatea juridică se referă la recunoașterea unei persoane în fața legii ca posesor de drepturi și obligații și la recunoașterea actelor juridice în care aceasta se angajează (contracte, căsătorie, etc). Prin procesul de punere sub interdicție (procedură recent modificată), capacitatea juridică a putut fi restricționată de către un judecător, acest lucru limitând dreptul unei persoane de a lua decizii legale esențiale pentru viața de zi cu zi.

În prezent, în România există aproximativ 45.000 de persoane puse sub interdicție (conform site-ului Centrul de Resurse Juridice) — peste 3.000 dintre acestea fiind instituționalizate în centre rezidențiale pentru persoanele cu dizabilități și în jur de 4.000 internate în spitalele de psihiatrie. Multe persoane cu dizabilități psihoemoționale sau intelectuale au fost puse sub interdicție deoarece s-a considerat că nu au abilitățile cognitive necesare pentru a lua decizii pentru ele însele și o altă persoană, numită tutore, a fost numită să ia decizii pentru aceasta. În multe cazuri, ridicarea capacității juridice s-a făcut împotriva voinței persoanei vizate, în unele cazuri în situații când capacitatea de decizie nu era afectată, iar tutorii desemnați au fost de foarte multe ori în conflict de interese.

Deși procedura de punere sub interdicție judecătorească și de numire a unui tutore a fost definită în legislație ca o măsură de ocrotire a persoanelor cu dizabilități, aceasta contravine principiilor Convenției pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități. Din 2020 punerea sub interdicție a devenit neconstituțională în România deoarece judecătorii au stabilit că această procedură nu este însoțită de suficiente garanții care să asigure respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

În următorii ani, toate persoanele puse sub interdicție trebuie să beneficieze de o revizuire din oficiu a deciziei, iar autoritățile au obligația de a le contacta și a le informa în legătură cu această procedură.

SISTEMUL DE MONITORIZARE A TUTELEI ESTE INEFICIENT ȘI NU PREVIN ABUZURILE

Practica dării de seamă anuale este o procedură care obligă tutorii persoanelor la care le-a fost ridicată capacitatea juridică să trimită anual un raport către Serviciile de Autoritate Tutelară (SAT) în care să explice felul în care veniturile și bunurile persoanei cu dizabilități au fost folosite în interesul acesteia. Conform raportului de diagnoză al Băncii Mondiale (2021), majoritatea tutorilor nu și-au îndeplinit această obligație, de cele mai multe ori fără vreo sancțiune din partea serviciilor tutelare.

În 2019 au fost depuse dări de seamă doar pentru 39% dintre persoanele puse sub interdicție — cu o diferență semnificativă în funcție de mediul de rezidență, 50% în mediul urban versus 15% în rural. Potrivit aceleiași analize, nu există un formular tip sau o practică unitară privind conținutul acestor dări de seamă. Acestea conțin doar informații minimale despre modul în care sunt folosite veniturile sau bunurile persoanei puse sub interdicție și nu-și propun să identifice alte tipuri de abuz. În unele situații, Serviciile de Autoritate Tutelară (SAT) efectuează monitorizări doar prin telefon sau ședințe la sediul SAT, nu prin vizite la domiciliu.

ÎNCĂLCAREA DREPTURILOR FUNDAMENTALE ÎN CAZUL PERSOANELOR INSTITUȚIONALIZATE

În România, aproximativ 16.000 persoane locuiesc în centre rezidențiale publice pentru persoane adulte cu dizabilități. În plus, persoanele cu dizabilități pot fi rezidenți pe termen lung și ai altor tipuri de instituții, cum ar fi spitalele de psihiatrie.

Consensul la nivel internațional este că viața în instituții este ea însăși problematică și duce de multe ori la abuzuri. Programul fix, o rutină impusă, mediul depersonalizat, izolarea socială și imposibilitatea de a lua decizii de zi cu zi reprezintă, conform Convenției Națiunilor Unite pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, o încălcare a dreptului fundamental la o viață independentă.

Pe lângă aceste aspecte problematice ale unor practici legale în România, persoanele instituționalizate sunt victime ale abuzurilor prin practici informale: sunt sedate fără consimțământ sau informare, legate involuntar sau izolate, sau chiar neglijate în satisfacerea nevoilor de bază (eg. igienă, alimentație). O problemă de notorietate o reprezintă condițiile precare și chiar degradante din spitalele de psihiatrie, unde este comun ca mai mulți pacienți să împartă același pat. În acest context, România are peste 100 de condamnări la CEDO pentru încălcarea drepturilor persoanelor cu dizabilități din instituțiile rezidențiale și din spitale de psihiatrie.

PROGRES LIMITAT AL DEZINSTITUȚIONALIZĂRII

Convenția pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități (CDPD), semnată și ratificată și de România, stipulează dreptul persoanelor cu dizabilități la o viață independentă în comunitate, în afara instituțiilor rezidențiale. Prin semnarea CDPD, România s-a angajat să închidă serviciile rezidențiale și să creeze alternative de servicii sociale prin care persoanele cu dizabilități să primească sprijin pentru a trăi în comunitate. Acest proces poartă numele de dezinstituționalizare.

În România acest proces prin care persoanele instituționalizate sunt integrate progresiv în comunitate are un progres extrem de limitat. Finanțările din fonduri europene și naționale folosite pentru dezinstituționalizare până în 2020 au fost utilizate doar pentru crearea de locuințe protejate și centre de zi. Aproximativ 2.000 de persoane au fost transferate în locuințe protejate. Acestea sunt o formă intermediară de locuire între instituție și viața independentă, în care persoanele locuiesc într-un spațiu cu alte persoane cu dizabilități, dar sunt asistate să dobândească deprinderi pentru o viață independentă.

Pe lângă numărul extrem de mic de persoane care sunt scoase din instituții, acest proces, așa cum este realizat în prezent în România, pare să transfere persoanele cu dizabilități într-o formă mascată de instituționalizare, în care acestea nu au în continuare opțiunea de a alege în chestiuni de zi cu zi și sunt în continuare izolate de comunitate. Conform studiului de diagnoză a serviciilor rezidențiale realizat de Banca Mondială (2021), numai jumătate dintre beneficiarii locuințelor protejate au putut vizita locuința înainte de a se muta

acolo, iar în cazul a 40% dintre centre, beneficiarii nu se află acolo că urmare a propriei alegeri. Mai mult, sondajul în rândul beneficiarilor și interviurile cu coordonatorii de servicii au descris o viață care oferă în mică măsură ocazia de a face alegeri, de a explora opțiuni și de a încerca experiența vieții în comunitate.

SISTEMUL DE JUSTIȚIE ESTE MAI PUȚIN ACCESIBIL PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI

Persoanele cu dizabilități nu sunt doar discriminate în mod sistematic. La nivel global se consideră că prevalența violenței împotriva persoanelor cu dizabilități este de 1.5 ori mai mare decât împotriva persoanelor fără dizabilități.

Deși persoanele cu dizabilități din centrele rezidențiale sunt mai expuse violenței și abuzului, acestea se confruntă cu bariere suplimentare în accesarea sistemului de justiție. Studiul de diagnoză întreprins de Banca Mondială indică faptul că izolarea, restricționarea accesului la mecanismele de reclamație, cât și atitudinea angajaților, conduc la un număr mic de plângeri din partea persoanelor cu dizabilități instituționalizate, afectate de nedreptăți. În plus, cele trei autorități responsabile pentru investigarea reclamațiilor (Consiliul de Monitorizare pentru implementarea Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități, Avocatul Poporului și CNCD) colectează puține plângeri de la persoanele cu dizabilități din instituții.

Lipsa accesibilizării fizice și informaționale a sistemului de justiție se traduce în bariere suplimentare. Tot studiul citat anterior relevă că 99% dintre instanțe nu asigură accesibilizarea informațională pentru persoanele cu dizabilități. Nici Portal Just, site-ul de pe care se pot afla informații pe scurt despre instanțe, dosare, ședințele de judecată și hotărârile judecătorești, nu este accesibilizat informațional.

O mențiune aparte o merită lipsa ajustărilor procedurale pentru persoanele cu dizabilități intelectuale și/sau psihosociale. Pentru un proces echitabil, ar fi necesare anumite adaptări cum ar fi folosirea unui limbaj accesibil atât în instanță cât și în rapoartele medico-legale sau alte documente cu care au contact; audierea lor într-un spațiu special în care se simt confortabili; acceptarea unei persoane familiare în cameră; accesul la psihologi specializați care să faciliteze comunicarea. Deși unii magistrați adaptează uneori

procedurile la nevoile specifice persoanelor cu dizabilități, conștientizarea acestor necesități este foarte redusă în sistem.

SERVICII SOCIALE ȘI PROTECȚIA SOCIALĂ

PERSOANELE CU DIZABILITĂȚI NU-ȘI CUNOSC DREPTURILE

Persoanele cu dizabilități au dreptul la o serie de beneficii și servicii pe tot parcursul vieții. Accesarea serviciilor sociale și a sistemului de sprijin pentru dizabilitate este, însă, birocratică, greoaie și chiar restrictivă pentru persoanele cu dizabilități. Multe persoane cu dizabilități se regăsesc într-o situație extrem de vulnerabilă dintr-un cumul de factori: lipsa educației, izolare fizică și informațională, o stare materială precară, probleme de sănătate, și, în unele cazuri, deficiențe intelectuale. În această situație le e foarte greu sau imposibil să navigheze hățișul administrativ care le-ar da acces la sistemul de sprijin.

Astfel, multe persoane cu dizabilități nu află de existența certificatului de handicap, unele nu reușesc să inițieze demersul de aplicare pentru obținerea certificatului și o parte renunță pe parcurs. În plus, chiar și după evaluare și obținerea certificatului, persoanele cu dizabilități și aparținătorii acestora întâmpină probleme legate de modul în care pot intra în posesia beneficiilor. Astfel, există situații în care persoanele cu acest certificat nu-și accesează drepturile pe durata mai multor ani.

Cadrele medicale, mai ales medicii de specialitate și medicii de familie, sunt principalii actori implicați în informarea inițială a populației cu privire la dreptul și posibilitatea de a solicita certificatul de încadrare în grad de handicap. Cu toate acestea, nu există un sistem național de referire, protocoale, proceduri sau responsabilități cu privire la obligația personalului medical de a realiza informarea inițială în domeniul dizabilității.

De asemenea, informarea la nivel de DGASPC-uri, instituțiile județene care gestionează evaluarea, este extrem de deficitară, informațiile disponibile pe site-urile acestora fiind incomplete, dispersate sau prezentate într-un format greoi.

PROCESUL DE APLICARE PENTRU CERTIFICATUL DE HANDICAP ESTE EXTREM DE GREOI

În România, certificatul de handicap reprezintă instrumentul prin care persoanele cu dizabilități sunt luate în evidența statului și primesc dreptul de a beneficia de o serie de indemnizații materiale, servicii sociale și de recuperare și o serie de facilități care să-i sprijine spre o viață în comunitate. Deși insuficientă, indemnizația este pentru multe persoane cu dizabilități singura formă de venit. Problema este că, pentru a fi evaluați și a accesa aceste beneficii, procesul de aplicare este deosebit de anevoios, birocratic, opac și neaccesibilizat.

Deși metodologia este unitară la nivel național, DGASPC-urile — instituțiile județene care coordonează acest proces, au propriile regulamente și proceduri care variază de la un județ la altul. Pe site-uri, informația despre pașii care trebuie urmați nu este clară și nici completă.

Pentru informare despre ce trebuie să conțină un dosar individual, persoanele cu dizabilități, sau familiile acestora, trebuie să se deplaseze în persoană la sediul DGASPC, în reședința de județ. Dosarul trebuie depus, de cele mai multe ori, în format fizic și este completat cu o serie de documente pentru care persoana cu dizabilități trebuie să facă mai multe drumuri (medic de familie, medici specialiști, Casa de Pensii, Direcția de Asistență Socială a Primărie și nu numai). Dosarul adus în format fizic riscă destul de des să fie incomplet, caz în care drumurile se reiau.

Timpii mari de așteptare pentru un interviu, împreună cu eventualitatea ca dosarul să fie incomplet și procesul reluat, transformă această proiect într-o acțiune ce are loc de-a lungul mai multor luni, implică confuzie, dezorientare, drumuri inutile și bani cheltuiți. În condițiile în care multe persoane cu dizabilități, adulți sau copii, au dificultăți foarte mari în a călători, a accesa clădiri publice și a sta la cozi, această experiență a fost descrisă ca „umilitoare” în interviurile pe care le-am derulat.

EVALUAREA DIZABILITĂȚII ESTE PUTERNIC MEDICALIZATĂ

Există deja un consens la nivel internațional că evaluarea dizabilității în vederea eliberării unui certificat care să o ateste, trebuie să analizeze în totalitate experiența trăită a persoanei cu dizabilități, felul în care aceasta funcționează și particularitățile mediului și ale contextului în care trăiește.

Clasificarea Internațională a Funcționării, Dizabilității și Sănătății (CIF) este cadrul stabilit de OMS (Organizația Mondială a Sănătății) pentru măsurarea sănătății și a dizabilității.

Din perspectiva CIF, două persoane cu aceeași afecțiune pot funcționa diferit dintr-o suită de motive ce țin de contextul în care trăiesc, barierele pe care le întâlnesc. Deși teoretic, în România, evaluarea dizabilității se face în acord cu aceste considerații, în practică, evaluarea dizabilității se bazează în primul rând pe diagnostic și nu sunt luate în considerare opiniile persoanelor cu dizabilități, cum resimt acestea dizabilitatea, cum dizabilitatea le afectează viața de zi cu zi și autonomia. Trebuie menționat că la momentul redactării acestui raport metodologia de evaluare cât și întreg procesul de evaluare este în proces de revizuire cu sprijinul tehnic al Băncii Mondiale.

SITUAȚIE MATERIALĂ EXTREM DE PRECARĂ ȘI AJUTOR INSUFICIENT DE LA STAT

În România, persoanele cu dizabilități, în special cele cu dizabilități severe, au un risc foarte mare de sărăcire. Veniturile lor și ale familiei sunt diminuate prin cheltuielile pe care o dizabilitate o poate implica. Dezavantajul financiar cu care se confruntă aceste persoane este amplificat și din neparticiparea, sau participarea în mai mică măsură pe piața muncii, sau chiar și prin veniturile diminuate ale membrilor familiei care sunt implicați în îngrijire. Beneficiile sociale sunt cele care ar trebui să corecteze acest dezechilibru.

Există trei tipuri principale de beneficii de asistență socială (ajutor financiar) pentru familiile sărace: venitul minim garantat, alocația de susținere a familiei și ajutorul pentru încălzire. Persoanele cu dizabilități grave sau accentuate primesc lunar o indemnizație care ar trebui să acopere nevoile specifice ale fiecăreia (nevoi provocate de dizabilitate). Din cauza faptului că indemnizația

este cumulată, în mod greșit, cu venitul familiei, familiile sărace cu persoane cu dizabilități, de multe ori, nu pot primi beneficiile sociale de care au nevoie.

O altă problemă este că indemnizația diferă doar între gradele de handicap, dar nu și în funcție de tipul dizabilității sau de condițiile particulare de viață ale persoanei. De exemplu, o persoană nevăzătoare încadrată în grad de handicap grav are nevoi diferite față de o persoană în scaun rulant încadrată în același grad de handicap. Chiar și două persoane care au chiar aceeași afecțiune medicală pot avea nevoi foarte diferite. Nivelul de educație, mediul de rezidență, susținerea familiei sau cea din comunitate poate schimba radical nevoia de sprijin a unei persoane. Astfel, cheltuielile suplimentare suportate de persoanele cu diferite tipuri de dizabilități și nevoia de beneficii sociale ar trebui calculate în funcție de aceste contexte.

Cel mai important, acest ajutor nediferențiat pe care persoanele cu dizabilități îl primesc de la stat, este de altfel extrem de mic și nu acoperă nici măcar nevoile de bază de supraviețuire, fără să mai vorbim de nevoile cheltuielile implicate de dizabilitate.

La momentul scrierii raportului (iunie 2023), o persoană încadrată în grad de handicap grav primește 598 RON/ lună (419 indemnizația de handicap plus 179 RON bugetul complementar), o persoană încadrată în grad de handicap accentuat primește 449 RON, o persoana încadrată în handicap mediu 72 RON. Persoanele cu încadrare în grad de handicap grav, pentru care evaluatorii decid că e nevoie de asistent personal, au dreptul să primească suma aferentă salariului minim din care pot plăti un asistent personal la nevoie. Altă opțiune este că primăria poate plăti o persoană ca să-i devină asistent personal. De cele mai multe ori, această persoană este un membru al familiei, iar salariul este cel minim.

Persoanele cu dizabilități care au apucat să fie încadrate în câmpul muncii, dar și-au pierdut capacitatea de muncă pe parcurs, mai primesc o pensie de invaliditate între aproximativ 800-1300 de lei, în funcție de gradul de invaliditate. Multe persoane încadrate în grad grav de handicap nu au putut munci niciodată și nu pot primi această pensie, fiind nevoie să trăiască doar din suma la care ne-am referit mai sus (598 RON). Acești bani nu ajung nici pentru supraviețuire, fără să mai vorbim despre costurile terapiilor, a echipamentelor

asistive și a consumabilelor. Pe acest fond, majoritatea persoanelor cu dizabilități sunt mai mult decât dependente de sprijinul familiei, iar situațiile se acutizează atunci când aceștia îmbătrânesc și au la rândul lor nevoie de îngrijiri. Rolul ONG-urilor este esențial în aceste situații, dar acestea reușesc într-o mică măsură să acopere nevoile de sprijin.

LIPSA ACCESULUI LA DISPOZITIVE ASISTIVE SATISFĂCĂTOARE

Ca să ducă o viață cât mai independentă, multe persoane cu dizabilități au nevoie de dispozitive asistive cum ar fi scaun rulant, cititoare de ecran, dispozitive auditive, proteze auditive, etc. Dar lista de echipamente care se pot deconta prin CAS este restrânsă. Conform studiului de diagnoză al Băncii Mondiale (2021), contractul Cadru al CNAS nu include nici măcar o treime a listei de 50 de categorii de produse asistive prioritare recomandate în 2016 de Organizația Mondială a Sănătății (OMS).

O altă problemă este că sumele de care persoanele cu dizabilități pot beneficia pentru dispozitivele de care au nevoie sunt foarte mici și nu permit procurarea unor dispozitive mai avansate care să le ajute în mod real. De exemplu, la momentul redactării acestui raport (iunie 2023) statul acordă 800 de lei pentru achiziția unui fotoliu rulant standard, sumă ce nu poate fi decontată, însă, dacă beneficiarul optează pentru un scaun mai scump, cum ar fi unul electric. Acesta ar fi o opțiune mult mai practică și care nu necesită un însoțitor, însă indisponibilă pentru majoritatea celor care au nevoie. De asemenea, nu sunt decontate consumabilele (scutece, creme pentru escare, suplimente), care ajung la costuri deloc neglijabile. Un elevator ar fi, de asemenea, util pentru persoanele care nu se pot deplasa și i-ar scuti pe îngrijitorii acestora de ridicarea și mutarea lor, manevre care în timp le creează acestor persoane probleme majore de sănătate.

LIPSA SPRIJINULUI PENTRU ADAPTAREA LOCUINȚEI

Una dintre cele mai importante măsuri care ar permite persoanelor cu dizabilități să continue să locuiască independent este adaptarea locuinței. Aceasta poate include, conform studiului Băncii Mondiale (2019): „instalarea

sau construcția unor rampe de acces, instalarea balustradelor, adaptarea băilor pentru a asigura accesibilizarea dușurilor, a lavoarelor și a toaletelor, instalarea unor covoare antiderapante, eliminarea pragurilor dintre încăperi, lărgirea ușilor, instalarea unor semnale luminoase de ghidaj pentru persoanele cu deficiențe de auz (de exemplu, pentru a înlocui soneria de la intrare) și adaptarea mobilierului și a aparatelor electrocasnice la înălțimea optimă pentru utilizatorii de scaun rulant”. Toate aceste adaptări pot permite persoanelor cu dizabilități să ducă o viață independentă și activă.

În România există un program de creditare pentru adaptarea locuinței sau a mașinii. Conform Legii nr. 448/2006, persoanele cu dizabilități pot primi un credit de până la 10.000 de euro pentru a finanța accesibilizarea unei locuințe sau pentru achiziționarea unui singur autovehicul. Dobânda pentru aceste împrumuturi este subvenționată de stat. În cazul achiziționării de autovehicule adaptate special pentru transportul persoanelor cu dizabilități care nu pot fi transferate din scaunul cu roțile, valoarea creditului nu poate depăși 20.000 de euro, cu o perioadă de rambursare de 15 ani. Cu toate că există aceste programe, foarte puține persoane cu dizabilități ating pragul de venit necesar pentru accesarea creditului.

LIPSA ACCESULUI LA LOCUINȚE SOCIALE

Accesul la o locuință este o condiție esențială pentru o viață independentă, iar statele care au semnat CDPD sunt obligate să susțină persoanele cu dizabilități care nu-și permit o chirie la prețul pieței. Locuirea socială înseamnă acordarea unei locuințe persoanelor cu dizabilități, cu costuri de chirie acoperite total sau în parte de către stat. În România, există un stoc extrem de limitat de locuințe sociale, locuințe de mai multe ori de o calitate joasă, situate în zone periferice și care nu respectă normele de accesibilitate. În plus, deși persoanele cu dizabilități ar trebui să fie printre primii beneficiari ai acestor locuințe, autoritățile publice locale introduc propriile criterii care nu favorizează persoanele cu dizabilități.

Aceste neajunsuri nu au fost compensate de existența unui program de subvenționare a chiriilor. Acest lucru se poate schimba pe viitor, deoarece legea Legea 7/2023 prevede acest tip de ajutor, dar modalitățile de acordare nu au fost încă clarificate. Lipsa de acces la locuințe sociale și faptul că multe persoane cu dizabilități, care au ieșit din sistemul rezidențial, nu-și permit o

chirie la prețul pieței, le face să rămână în locuințele protejate peste limita de cinci ani prevăzută, aceste locuințe riscând să se transforme într-o altă formă de instituționalizare.

INSUFICIENȚA SERVICIILOR DE SPRIJIN ÎN COMUNITATE

Toate analizele internaționale arată că serviciile pentru sprijinirea unei vieți independente au cele mai bune rezultate pentru creșterea calității vieții persoanelor cu dizabilități, în timp ce sunt și cele mai eficiente din punct de vedere al costurilor. Pe lângă faptul că familiile nu le mai pot îngriji, o altă cauză predominantă a instituționalizării este faptul că serviciile de sprijin în comunitate sunt puțin dezvoltate în România.

Conform unui raport al Băncii Mondiale, în 2020 se prestau 200 servicii la nivel de comunitate pentru 2.672 de beneficiari, un procent infim dacă ne gândim la numărul de persoane încadrate în grad de handicap grav sau accentuat.

Pe lângă locuințele protejate de care am vorbit mai sus, cele mai numeroase servicii sociale în comunitate sunt centrele de zi. Activitățile pe care le oferă centrele de zi variază de la consiliere psihologică, recuperare și reabilitare (logopedie, masaj, kinetoterapie, psihoterapie, hidroterapie, balneoterapie, terapie ocupațională), sprijin pentru dezvoltarea abilităților de viață independentă, dezvoltarea abilităților de angajare și menținerea locului de muncă, integrarea și participarea la viața socială și civică. Conform raportului Băncii Mondiale (2021) la nivel național există 104 centre de zi, dintre care doar 26 publice.

Un alt tip de serviciu de care este mare nevoie, dar care este subdezvoltat în România, îl reprezintă serviciile cu cazare de tip centre respiro și centre de criză. Aceste centre pot prelua persoanele cu dizabilități pe perioade scurte atunci când persoanele care le îngrijesc au o problemă și nu se pot ocupa de ele. În România, în iunie 2020, existau doar patru centre respiro și două centre de criză.

Serviciile de îngrijire la domiciliu sunt și ele foarte importante pentru prevenirea instituționalizării, dar insuficient dezvoltate în România. Conform unui studiu al Băncii Mondiale prin care au fost evaluate serviciile în comunitate, echipele mobile sunt aproape inexistente și rolul lor nu este înțeles în același fel în toate

judetele. Acestea există în doar 20 de localități, cu o capacitate de doar 800 de beneficiari.

Statul mai oferă persoanelor cu dizabilități cu încadrare în grad de handicap grav opțiunea de a alege între a avea un asistent personal sau a primi o indemnizație lunară. Angajarea asistentului personal se realizează de către primărie. În martie 2020, 74.186 persoane cu dizabilități beneficiau de asistent personal (32% dintre cei care pot alege indemnizație sau asistent personal). De cele mai multe ori, asistentul personal este un membru al familiei.

În lipsa serviciilor de sprijin în comunitate dar și a pregătirii persoanelor cu dizabilități pentru reintegrarea în comunitate, majoritatea celor care au trăit o perioadă mai lungă în instituții nu și-au dezvoltat abilitățile necesare pentru a trăi independent. Astfel că multe persoane rămân instituționalizate pe perioade lungi sau chiar pe durata întregii vieți. Iar dacă părăsesc centrele rezidențiale, provocările cu care se confruntă și situațiile limită în care ajung, le atrag din nou în sistem.

LIPSA DE COORDONARE ȘI INTEGRARE A SERVICIILOR PUBLICE ȘI SOCIALE

O altă problemă importantă privind locuirea socială pentru persoanele cu dizabilități este lipsa de coordonare dintre serviciile sociale și serviciile locale responsabile de acordarea locuințelor sociale. Persoanele cu dizabilități, asemenea altor categorii de persoane vulnerabile, au nevoie de sprijin pentru a putea înțelege etapele și condițiile de acordare a locuințelor sociale și pentru a completa toate documentele necesare.

Locuirea socială nu este considerată serviciu social, e gestionată de Direcția de Patrimoniu a Primăriilor și nici nu este văzută ca parte dintr-un pachet de servicii sociale complementare. Acest fapt este puternic asociat cu lipsa de coordonare la nivel instituțional central sau local între instituțiile cu atribuții în sectorul locuirii sociale și cele cu atribuții în cel al asistenței și serviciilor sociale. De asemenea, serviciile de ocupare sunt deficitare în termeni de integrare cu alte servicii publice. Nu există un sistem de referire dinspre sistemul de asistență socială care să facă accesibil consilierilor din serviciile de ocupare istoricul unei persoane (nevoi identificate, beneficii și servicii primite). Nu există o colaborare sistematică nici între serviciile de ocupare și serviciile

educaționale. Autoritățile de la nivel central și local care coordonează politicile și programele sociale pentru persoanele cu dizabilități nu au o influență clară asupra deciziilor privind sectorul edilitar și amenajarea teritoriului. Raportul Băncii Mondiale a identificat doar cazuri izolate în care reprezentanții DGASPC au intervenit pentru rezolvarea problemelor persoanelor cu dizabilități în accesarea clădirilor de interes public. De exemplu, într-un asemenea caz, DGASPC a solicitat accesul persoanelor cu dizabilități la Casa Județeană de Pensii.

ANGAJARE

Rata de ocupare a persoanelor cu dizabilități din România este mult mai scăzută decât a persoanelor fără dizabilități, dar și mult sub media celorlalte țări ale Uniunii Europene. Potrivit datelor de pe site-ul Autorității pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, în mai 2023 doar 11% din persoanele cu certificat de handicap și cu vârsta cuprinsă între 16 și 66 de ani erau active pe piața muncii.

LIPSA DE PREGĂTIRE A ANGAJATORILOR ÎN A INTEGRA PERSOANE CU DIZABILITĂȚI

Deși persoanele cu dizabilități au propriile abilități datorită cărora pot fi productive la un loc de muncă, de multe ori ele sunt percepute de angajatori doar din prisma a ce nu pot să facă. Cu unele adaptări ale locului de muncă, persoanele cu dizabilități pot fi la fel de productive ca ceilalți angajați. Adaptarea poate presupune adaptare spațiului de lucru, a echipamentelor, a programelor de formare și evaluare, a fișei postului și a timpului de lucru și oferirea de sprijin de tipul asistenței la locul de muncă. O descriere a fiecăreia dintre aceste soluții poate fi găsită mai jos:

Tip de adaptare: Timpul de lucru

Exemple: Ore mai puține lucrate, pauze, anumite intervale de lucru.

Tip de adaptare: Proceduri de lucru

Exemple: Restructurarea fișei postului, fluxuri de muncă personalizate.

Tip de adaptare: Spațiul fizic

Exemple: Rampe, lifturi, covoare tactile, alocarea unui spațiu la parter, toalete adaptate.

Tip de adaptare: Echipamente speciale și asistive

Exemple: Versiuni adaptate ale echipamentelor de lucru (tastatura braille, cititoare de ecran), scaun ergonomic, proteză auditivă, adaptarea mașinii

Tip de adaptare: Asistență la locul de muncă

Exemple: O persoană de sprijin

Tip de adaptare: Formare la locul de muncă

Exemple: Formare adaptată; formare și conștientizare pentru echipă.

Tip de adaptare: Deplasare la locul de muncă

Exemple: Organizarea sau decontarea transportului.

Tip de adaptare: Munca la domiciliu

Exemple: Sprijin pentru ca aceste persoane să-și poată desfășura munca de acasă.

NUMĂRUL FOARTE REDUS DE LOCURI DE MUNCĂ PROTEJATE

În Uniunea Europeană, formele de muncă protejată au rolul de a furniza locuri temporare de muncă pentru persoanele greu angajabile, inclusiv cele cu dizabilități. Acestea asigură formare profesională și acordă sprijin pentru tranziția către piața liberă a muncii. În Europa, întreprinderile sociale care pun accentul pe integrarea pe piața muncii a grupurilor vulnerabile încadrează un număr estimat de aproape 3 milioane de angajați cu dizabilități.

În România există două tipuri principale de forme de muncă protejată: unitățile protejate autorizate și întreprinderile sociale de inserție. Conform unui studiu al Băncii Mondiale (2021), în România, unitățile protejate autorizate și întreprinderile sociale de inserție care încadrează persoane cu dizabilități, angajau împreună doar aproximativ 130 de persoane în 2019.

Acest sector este încă foarte nedezvoltat în România din cauza sprijinului redus și inconsistent din partea statului român. Dacă în perioada 2009-2015 s-au înființat un număr considerabil de unități protejate, deoarece a existat o linie de finanțare europeană pentru acest tip de întreprinderi, când acest program s-a oprit, o mare parte dintre acestea nu au avut resursele necesare pentru a-și continua activitatea.

Legea 193/2020 a introdus o nouă formă de sprijin pentru unitățile protejate prin posibilitatea firmelor cu peste 50 de angajați care nu angajează destule persoane cu dizabilitati să cumpere produse de la unitățile protejate pentru jumătate din suma datorată statului. Această facilitate pare să fi revigorat puțin acest sector, dar datele de pe site-ul ANPDPD indică puțin peste 300 de astfel de întreprinderi în România, mult sub nevoia de ocupare a persoanelor cu dizabilitati.

INEFICIENȚA STIMULENTELOR FISCALE PENTRU ANGAJAREA PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI

Legea 448/2006 prevede o serie de măsuri fiscale pentru stimularea angajării persoanelor cu dizabilități. Astfel, firmele cu peste 50 de angajați sunt obligate să angajeze o cotă minimă de persoane cu dizabilități (4% din totalul angajaților). În caz contrar, acestea trebuie să plătească lunar o penalitate în valoarea salariului minim brut pentru fiecare loc de muncă neocupat. Aceste penalități au, însă, un efect infim și cei mai mulți angajatori preferă să plătească amenzile. Potrivit studiului de diagnoză al Băncii Mondiale (2021), nici statul român nu își face datoria de angajator: ministerele nu angajează numărul de persoane cu dizabilități stabilit de lege, iar DGASPC-urile, instituțiile statului au ca scop explicit sprijinirea incluziunii persoanelor cu dizabilități sunt un alt exemplu de instituții care plătesc penalități pentru neîndeplinirea cotei de angajați persoane cu dizabilități.

Conform legii 192/2020, firmele pot plăti și jumătate din această valoare, dacă restul sumei este utilizat pentru cumpărarea de produse sau servicii realizate în unități protejate, firme cu statut special care angajează persoane cu dizabilități. Din cauza numărului mic de unități protejate și a lipsei de conștientizare a acestei măsuri foarte puține firme o accesează. Pe lângă penalizarea menționată, există un sistem de subvenții pentru

angajatori, însă nici acesta nu este suficient de atractiv. Angajatorii pot primi o subvenție lunară timp de 12 luni pentru încadrarea în muncă pe durată nedeterminată a persoanelor cu dizabilități și de 18 luni pentru încadrarea în muncă a absolvenților cu dizabilități. Potrivit raportului de diagnoza al Băncii Mondiale în 2019, doar 171 angajatori au apelat la aceste subvenții.

SĂNĂTATE

SERVICIILE DE ABILITARE ȘI REABILITARE INSUFICIENTE ȘI NEUNIFORM DISTRIBUITE

Reabilitare (recuperarea) este procesul prin intermediul căruia cei care au dizabilități își revin complet sau, dacă nu este posibil, ajung la potențialul fizic, mental sau social maxim posibil. Exemple de servicii de reabilitare sunt kinetoterapia, logopedia, psihoterapia.

Conform normelor internaționale aceste servicii ar trebui să facă parte dintr-un continuum al îngrijirii, adică să fie integrate cu celelalte tipuri de îngrijire medicală (primară, de urgență, serviciile de prevenție), dar și cu alte tipuri de sprijin non-medical cum ar fi asistența socială sau serviciile de ocupare. Prin managementul de caz, persoana cu dizabilități ar trebui să fie direcționată spre serviciile cele mai potrivite pentru recuperarea sa, iar acestea ar trebui să fie accesibile financiar, geografic, dar și din punct de vedere al caracteristicilor fizice ale spațiului și a transmiterii informației, a comunicării.

În lipsa unei abordări integrate, în România, navigarea serviciilor cade în cea mai mare măsură pe umerii pacientului și a familiei. Mai mult, în domeniul reabilitării aceștia se confruntă atât cu o lipsă a serviciilor, inaccesibilitatea lor financiară cât și cu lipsa informațiilor despre serviciile disponibile. Serviciile de reabilitare din România sunt departe de a fi suficiente și nu sunt uniform distribuite din punct de vedere geografic, majoritatea fiind concentrate în orașele mari. În plus, o parte din aceste servicii nu sunt accesibile financiar, deoarece din cauza unui mecanism anevoios de decontare, mulți din acești furnizori nu sunt în relații contractuale cu Casa Națională de Asigurări de

Sănătate. Conform sistemului actual de decontare, dacă un furnizor își propune să ofere pacienților servicii decontate, o poate face doar prin intermediul unor medici de reabilitare și psihiatri care consultă pacientul cu dizabilități, recomandă serviciile necesare și introduc respectivele servicii în planul de intervenție al pacientului. Decontarea este procesată în baza contractului pe care medicii îl au cu Casa de Asigurări de Sănătate.

Totodată, rețeaua serviciilor de reabilitare, dar și servicii de sprijin oferite de ONG-uri sau DGASPC-uri nu este cunoscută de persoanele cu dizabilități și familiile acestora. Aceste informații ar putea fi centralizate de DGASPC-uri și făcute publice. Iar recomandările din planurile de intervenție eliberate odată cu certificatul de handicap ar trebui mapate pe oferta de servicii existente. Persoanele cu dizabilități și familiile acestora sunt extrem de dezorientate în accesarea serviciilor.

Un alt neajuns este că și atunci când găsesc un furnizor, și serviciile pot fi decontate, numărul de ședințe gratuite la care pacienții au dreptul este limitat la un număr fix (de regulă 12 pe an), în timp ce nevoia de astfel de servicii depășește cu mult aceste intervenții punctuale. Copiii cu autism, de exemplu, au nevoie de terapie zilnică pe parcursul mai multor ani.

ACCES LIMITAT LA SERVICII DE SĂNĂTATE SEXUALĂ ȘI REPRODUCTIVĂ (SSR)

Serviciile de sănătate sexuală și reproductivă (SSR) sunt limitate în general în România, dar persoanele cu dizabilități sunt excluse total de la aceste servicii. Nici strategia nici programele naționale de SSR nu sunt adaptate pentru persoanele cu dizabilități. Programele de screening pentru cancer la sân sau cancer cervical se desfășoară în puncte fixe, fără să se țină cont că acestea, de cele mai multe ori, nu sunt accesibile fizic sau informational persoanelor cu dizabilități. Nici curriculumul de educație sexuală din școli nu este adaptat pentru persoanele cu dizabilități.

În afara școlii, nu există niciun program de informare și educare care să le fie adresat. Acest deficit nu este compensat în niciun fel, deoarece personalul medical sau cel din serviciile sociale, care sunt principalii furnizori de servicii nu sunt pregătiți să le ofere astfel de sprijin, nefiind la rândul lor familiarizați și

instruiți. Nevoile de SSR ale persoanelor cu dizabilități sunt neglijate de la cel mai înalt până la cel mai mic nivel și din cauza unor prejudecăți care invalidează sexualitatea acestora. Atât familia, cât și societatea și personalul care îi îngrijește consideră că odată cu dizabilitatea se anulează și nevoile sexuale ale acestora și chiar aspirațiile de a avea o viață intimă alături de altă persoană.

În special în cazul persoanelor cu dizabilități intelectuale sau mintale, aceste nevoi sunt considerate ilegitime sau chiar inexistente, iar ideea de a avea un partener sau un copil nerezonabilă. Astfel, potrivit aceluiași studiu al Băncii Mondiale (2021), persoanele cu dizabilități sunt supuse frecvent controlului sexualității și al fertilității prin administrarea fără consimțământ a contraceptivelor orale sau chiar a sterilizării fără consimțământ, iar interacțiunea lor cu alte persoane poate fi strict monitorizată.

PACIENȚII CU DIZABILITĂȚI NU SUNT TRATAȚI CU DEMNITATE

Lipsa unui tratament demn din partea furnizorilor de servicii medicale este o temă recurentă în discuțiile pe care le-am avut cu persoanele cu dizabilitati și reprezentanții acestora. Raportul Băncii Mondiale (2020), dar și propria noastră cercetare relevă că personalul medical are tendința de a subestima abilitățile fizice sau cognitive ale pacientului cu dizabilități. De multe ori, aceștia ignoră ce aceasta are de spus în legătură cu propriile afecțiuni, preferând să discute cu însoțitorul. Persoanele cu dizabilități mintale sau intelectuale sunt în mod special desconsiderate la acest capitol, dar chiar și persoanele cu alte tipuri de dizabilitati, de exemplu cele în scaun rulant sau cele nevăzătoare. Totodată, acestea sunt de multe ori infantilizate, li se vorbește pe alt ton (de exemplu unul ridicat). Acest mod de interacțiune este umilitor și creează anxietate în accesarea serviciilor medicale.

LIPSA DE FORMARE A PERSONALULUI MEDICAL ÎN LEGĂTURĂ CU PARTICULARITĂȚILE DE ÎNGRIJIRE A PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI

Pe lângă un tratament demn, persoanele cu dizabilități au nevoie să înțeleagă diagnosticul, planul de tratament sau nevoia de investigații. Ele trebuie să-și dea consimțământul informat pentru procedurile care li se aplică și trebuie

să înțeleagă la fiecare pas ce li se întâmplă. În funcție de specificul afecțiunii, ar trebui să existe protocoale adaptate în realizarea procedurilor sau în comunicare. De exemplu, persoanelor nevăzătoare ar trebui să li se explice tot ce face personalul medical în timpul unei proceduri, chiar și pașii care pentru o persoană fără deficiențe de vedere nu trebuie explicați (la recoltarea analizelor „Acum deschid seringă. Urmează să introduc branula”). Procedurile la care sunt supuse trebuie, de asemenea, să fie înțelese. De asemenea, în comunicarea cu persoane cu dizabilități intelectuale, trebuie folosit un limbaj mai simplu și evitat jargonul.

Deși facultățile de medicină și școlile postliceale includ în programa obligatorie cursuri care ating tema comunicării cu pacientul, nu se face nicio referire specială la persoanele cu dizabilități. Totodată, oferta de programe acreditate de educație medicală continuă (EMC) care abordează drepturile și nevoile persoanelor cu dizabilități este foarte redusă. Potrivit studiului de diagnoză al Băncii Mondiale, în urma unei decizii adoptate de Colegiul Medicilor la finalul anului 2018, în prezent mai pot fi furnizori de educație medicală continuă, pe lângă Facultățile de Medicină, doar institutele medicale, asociațiile medicale și filialele județene ale Colegiului Medicilor din România. Astfel au fost excluși furnizori din sectorul public, non-profit și pentru-profit care nu aveau ca activitate principală formarea personalului medical, deși aveau în portofoliu și cursuri despre interacțiunea cu pacienții cu dizabilități.

EDUCAȚIE

LIPSA UNUI SISTEM DE SCREENING PENTRU COPIII CU CES

Copiii cu cerințe educaționale speciale (CES) sunt copiii care din cauza unei dizabilități sau a unei particularități a stilului cognitiv și de învățare au nevoie de adaptarea procesului de predare.

Copiii cu CES pot prezenta tulburări specifice de învățare, deficiențe mintale ușoare, accentuate sau severe, deficiențe senzoriale (vizuale, auditive), dizabilități fizice motorii și neuromotorii. În anul școlar 2018-2019, existau 66.274 de copii cu certificat CES încadrați în învățământul preuniversitar

românesc (2,3% din copiii de vârstă școlară). Însă cercetarea Băncii Mondiale indică existența unui număr mai mare de elevi care nu au certificat CES.

În România, lipsa resursei umane determină și faptul că doar cei care au multiple abateri sau greutăți mari de adaptare/urmărire a planului educațional standard sunt direcționați către o evaluare și stabilire a condiției de cerințe educaționale speciale (CES). Această situație se agravează și mai mult dacă dizabilitatea elevului nu este una vizibilă, așa numitele „dizabilități ascunse” (disgrafie, dislexie, daltonism, probleme de sănătate mintală, probleme de învățare, bolile autoimune, dureri cronice).

De cele mai multe ori, cauzele lipsei de performanță sunt puse pe seama faptului că elevul „nu dorește” sau „nu dorește destul de tare” să se conformeze. În cazul acestor copii, nevoia și gravitatea situației devine aparentă doar în cazul în care un aparținător duce copilul pentru a fi diagnosticat sau dacă unul dintre educatori insistă că acesta ar trebui evaluat. De multe ori, și în aceste cazuri se preferă o situație „de compromis” în care vina îi este atribuită elevului pentru că „nu ține pasul” și este recomandată mutarea lui/ei într-o clasă „mai puțin bună”. Unii profesori/învățători nu doresc să recomande copilul spre o evaluare CES deoarece acest certificat le-ar da mai mult de lucru, fiind nevoie de o adaptare a curriculumului și a evaluării.

LIPSA UNEI ADAPTĂRI REALE A PROCESULUI DE ÎNVĂȚARE PENTRU COPIII CU CES

Copiii cu nevoi diferite de învățare sunt încadrați ca CES în urma unei evaluări speciale în cadrul Serviciului de Evaluare, Orientare Școlară și Profesională (S.E.O.S.P) la Centrele Județene de Resurse și Asistență Educațională (CJRAE). Precizăm că trebuie făcută distincția între certificatul CES și certificatul de încadrare în grad de handicap. Astfel, certificatul CES ajută strict pentru orientarea școlară și este legat de nevoile particulare de învățare, pe când certificatul de handicap atestă dizabilitatea în sine. Dacă un copil are certificat CES nu înseamnă că are automat și certificat de handicap și nici invers.

Certificatul de orientare școlară și profesională permite orientarea copilului spre una din următoarele opțiuni: o școală specială, o clasă specială în cadrul unei școli de masă, predare pe baza unui curriculum adaptat în cadrul unei

clase din învățământul de masă, sau (dacă copiii nu se pot deplasa) școlarizare la domiciliu. Elevul poate beneficia de profesor de sprijin/ itinerant, dacă școala dispune de un astfel de profesor. Conținutul procesului instructiv-educativ ar trebui adaptat nevoilor copilului cu CES, iar evaluarea ar trebui să țină cont de capacitățile reale ale copilului. Drepturile se acordă pe bază de cerere scrisă, depusă la școala la care este înscris copilul cu CES, în perioada 1-30 septembrie a fiecărui an școlar.

În România doar copiii cu deficiențe grave sunt înscriși în școlile speciale. Aici profesorii sunt specializați prin cursuri de formare inițială în acest domeniu (programe de licență sau master). Copiii cu deficiențe ușoare sau medii sunt înscriși în învățământul de masă, unde ar trebui să beneficieze de un Program de Intervenție Personalizat, adică adaptarea de către profesorul de la clasă a curriculumului și a metodelor de evaluare pentru ritmul de învățare și nevoile copilului. Profesorii din școlile de masă însă nu au formare inițială în lucrul cu copiii cu dizabilități, iar un procent mic urmează un curs de formare continuă. În plus, aceste cursuri, însă, nu au calitatea necesară ca să constituie o pregătire adecvată în a lucra cu acești copii.

Programul de Intervenție Personalizat este tratat superficial, și se repetă pentru majoritatea copiilor cu CES, nefiind cu adevărat individualizat după nevoile fiecărui copil. Verificarea acestor activități de către inspectoratele școlare se face la rândul ei superficial, la nivel de completare de documente fără verificarea competențelor dobândite de copii. Mulți ajung să renunțe la școală și puțini promovează examenul de bacalaureat.

Profesorii itineranți sau de sprijin sunt cadre didactice specializate în lucrul cu copiii cu CES și aceștia ar trebui să asiste copiii cu CES din școlile de masă cât și familiile acestora și personalul didactic. Ei ar trebui să ajute profesorul de la clasă cu redactarea unui Program de Intervenție Personalizat pentru fiecare copil, să asiste copiii la unele ore și suplimentar în cabinetul personal.

Deși rolul acestuia specialist ar fi unul cheie, foarte multe școli nu au angajat un profesor de sprijin (sau itinerant) chiar dacă au înscriși copii certificați cu CES. Normele legale prevăd un număr de 8-12 copii cu deficiențe medii/ ușoare sau 4-6 cu deficiențe mai grave per profesor. Acești profesori lipsesc din multe școli și există diferențe mari între județe (de la un profesor la 20 de

copii până la un profesor la 300 de copii). Foarte puține școli din mediul rural au un profesor de sprijin. Foarte mulți copii cu CES înscriși în școlile de masă ar beneficia de terapii specializate pentru deficiența de care suferă, terapii care ar susține în mod complementar procesul de învățare. Cu toate acestea, doar în școlile speciale se găsesc și terapeuți specializați.

LIPSA DE ACCESIBILITATE A ȘCOLILOR

Prin insuficienta accesibilizare, infrastructura școlară contribuie direct la marginalizarea elevilor cu dizabilități. Conform raportului de diagnoză a situației persoanelor cu dizabilități în România publicat de Banca Mondială în 2021, accesibilitatea fizică a școlilor din România este într-o măsură covârșitoare inadecvată:

- una din cinci școli nu are rampă de acces,
- jumătate din sălile de clasă nu sunt accesibile pentru copiii în scaun rulant,
- 98 din 100 școli nu au toalete adaptate pentru toții copiii.

Mai mult, foarte puține școli au implementat modificări necesare asigurării accesului persoanelor cu deficiențe senzoriale, cum ar fi pavaje sau semnalizări tactilo-vizuale ale căilor de acces.

LIPSA DE ACCESIBILITATE A UNIVERSITĂȚILOR

Lipsa de sprijin adecvat pentru persoanele cu dizabilități în învățământul preuniversitar face ca multe dintre acestea să nu fie suficient de bine pregătite pentru a putea urma studii universitare. Puțini elevi cu dizabilități participă la sau promovează examenul de bacalaureat, și mai puțini ajung să urmeze studii universitare.

Conform unui raport al Băncii Mondiale doar 7% din studenții români declară că au o dizabilitate, afecțiune cronică sau alte limitări de natură funcțională, în timp ce în unele țări europene procentul este de peste 20%.

Conform aceluiași raport, mai puțin de jumătate din universitățile din România au politici speciale pentru studenții cu dizabilități. Studenții cu dizabilități nu au locuri rezervate în 5 din 6 universități și nu au locuri rezervate în căminele studențești la 2 din 3 universități. În plus, doar 3% dintre locurile de cazare sunt adaptate nevoilor studenților cu dizabilități.

CULTURA ȘI PARTICIPAREA CIVICĂ

LIPSA DE ACCESIBILITATE A PRODUSELOR ȘI A INSTITUȚIILOR CULTURALE

Activitățile culturale joacă un rol important în creșterea calității vieții. Cu toate acestea, persoanele cu dizabilități din România participă la activități culturale într-o măsură mult mai mică decât populația generală. Bariera principală este lipsa de accesibilizare a spațiilor în care se desfășoară activitățile culturale, dar și faptul că produsele artistice și culturale nu sunt concepute pentru a fi consumate de persoanele cu diferite tipuri de dizabilități. Există doar câteva instituții culturale în țara complet accesibilizate. Și în acest sens, merită menționate Muzeul Antipa, Biblioteca Națională, dar și o instituție mai mică cum ar fi teatrul Excelsior din București. Aproape tuturor spațiilor culturale le lipsesc mai multe elemente care țin de accesibilizare.

Conform cercetării Băncii Mondiale (2021), aproximativ trei sferturi din spații nu au toalete accesibile, peste 60% nu au locuri rezervate pentru persoane cu dizabilități, aproximativ 40% nu au rampe conforme, aproape 90% nu au interpret mimico-gestual. Același studiu indică că accesibilizarea nu este luată în calcul la evenimentele culturale decât în câteva orașe mai mari și București. Totodată, informații despre accesibilitate sau lipsa acesteia, astfel încât persoanele cu dizabilități să-și planifice vizita, lipsesc de pe paginile instituțiilor culturale. Cea mai proeminentă inițiativă în ceea ce privește accesibilizarea evenimentelor culturale este inițiativa Supereroi printre noi care organizează o serie de concerte accesibilizate Concert încetișor & Nu stau acasă. Organizatorii de evenimente și artiștii sunt îndrumați în organizarea evenimentelor muzicale prin metode simple, la îndemână și care nu implică bugete mari, prin care orice eveniment muzical poate deveni unul accesibil și incluziv.

LIPSA DE ACOPERIRE A TEMEI DIZABILITĂȚII ÎN PRODUSELE CULTURALE

Caracterul incluziv al culturii nu ține doar de accesul fizic și informațional la produsele culturale, dar și de temele pe care cultura le tratează, subiectele pe care le aduce în lumină la nivelul populației generale. În România, produsele

culturale și artistice adresate populației generale rareori ating tema dizabilității, nu vorbesc despre viața trăită a persoanelor cu dizabilități. Acest fapt izolează problemele persoanelor cu dizabilități din mentalul colectiv. Creațiile artistice pot face mai vizibile persoanele cu dizabilitati, problemele și nevoile lor și pot sensibiliza publicul cu privire la lipsa de accesibilizare și barierele cu care se confruntă. Ceea ce ar ajuta în această privință, dar nu există în România, conform raportului de diagnoză a Băncii Mondiale (2021), este lipsa unei strategii publice de sensibilizare a populației cu privire la incluziunea socială a persoanelor cu dizabilitati și lipsa alocării de fonduri în zona culturală dedicate problematicei dizabilității.

Un alt motiv pentru care tema dizabilitatii nu este o temă explorată cultural și artistic este și pentru că foarte puține persoane cu dizabilități sunt creatori de cultură, lipsă care poate fi pusă pe seama participării reduse a persoanelor cu dizabilități la educație, inclusiv învățământ vocațional, artistic, dar și a lipsei de accesibilizare fizică și informațională a universităților de profil artistic, creativ și lipsa de adaptare a procesului de predare/ învățare. Totodată în finanțarea proiectelor culturale nu există niciun mecanism de sprijin pentru persoanele cu dizabilități, acestea intrând în competiția generală chiar și pe subiecte care țin de incluziune, autoreprezentarea nefiind un criteriu pentru finanțatori.

IZOLAREA CULTURALĂ ȘI COMUNITARĂ A SURZILOR

Din cercetarea noastră reiese că persoanele surde au o particularitate aparte în privința percepției asupra dizabilității - o internalizează ca pe o raportare ce le conturează identitatea și preferă să li se spună surzi, mai degrabă decât persoane cu deficiențe auditive. Lipsa capacității de a auzi și implicit de a vorbi și de a gândi în cuvinte afectează profund modul în care surzii conceptualizează lumea.

Foarte mulți consideră limbajul semnelor ca o limbă maternă, și simt o apartenență culturală la comunitatea surzilor. De altfel, legea 27/2020 privind limba semnelor romane definește comunitatea persoanelor care folosesc LSR drept o minoritate lingvistică și culturală, cu drepturile de care dispun toate celelalte minoritati, inclusiv de a-și păstra și întreține cultura și limba maternă. Pentru persoanele surde care doresc, statul are acum obligația de a organiza învățământ în limba semnelor romane, precum și examene naționale în

această limbă, dar aceste drepturi nu sunt respectate încă. În interacțiunea cu instituțiile publice, autoritățile au obligația de a pune la dispoziție interpreți de limbaj mimico-gestual. De asemenea, guvernul ar trebui să sprijine activitățile de promovare a acestei culturi la nivelul întregii societăți.

BARIERE ÎN PARTICIPAREA ÎN PROCESUL ELECTORAL

Deși dreptul la vot este un drept fundamental, persoanele cu dizabilități și-l exercită într-o măsură mult mai mică decât restul populației. Motivele principale țin de accesibilitatea fizică și informațională a procesului de vot. Pentru persoanele puse sub interdicție, bariera în calea votului este chiar lipsa capacității juridice.

Pentru că măsura punerii sub interdicție judecătorească a fost declarată ca neconstituțională în iulie 2020, iar statutul acestor persoane va fi revizuit în următorii ani, probabil mulți își vor recâștiga dreptul de a vota. În acest context, va fi cu atât mai importantă prezentarea informațiilor generale despre procesul electoral într-un format accesibil persoanelor cu dizabilități intelectuale.

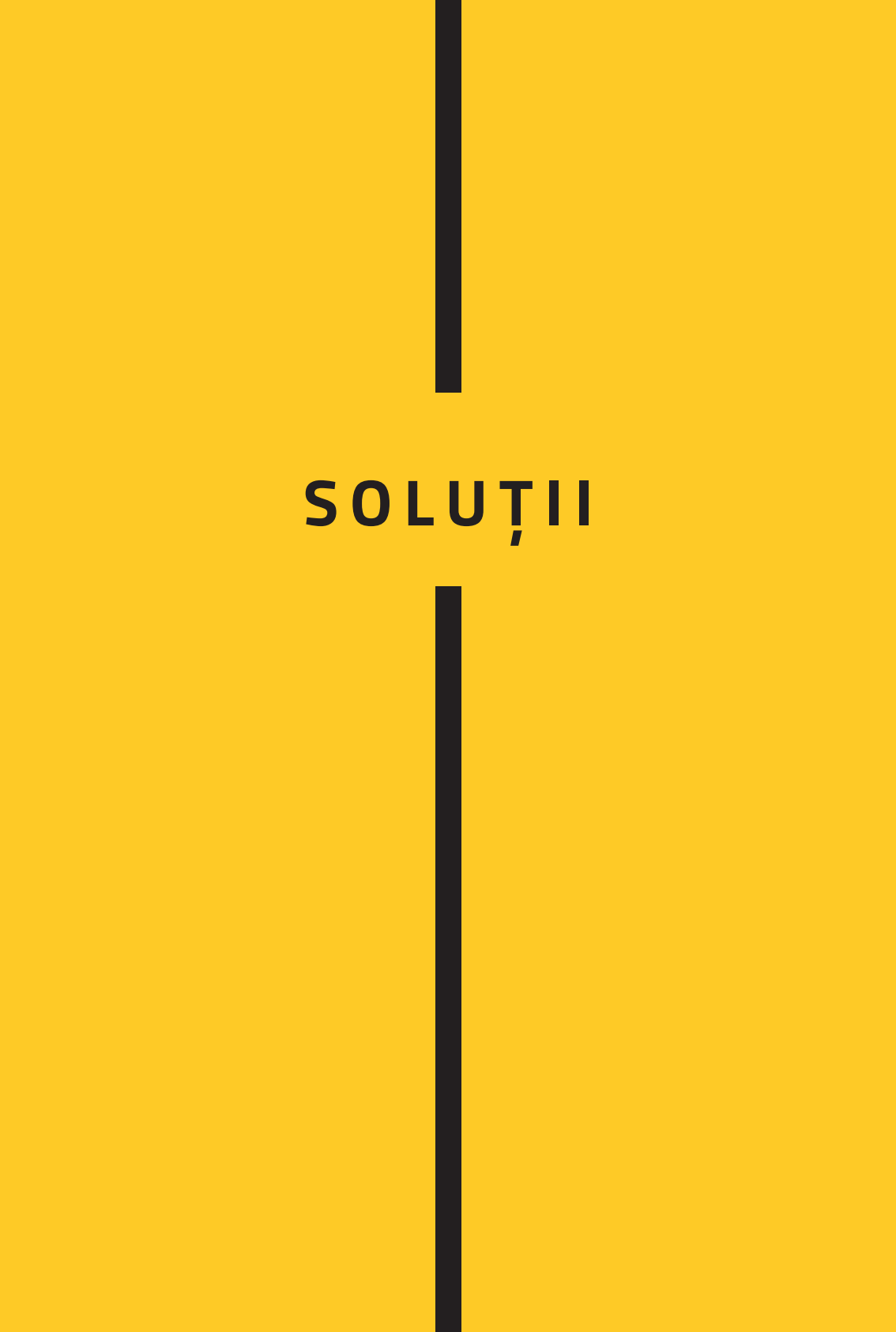
În ceea ce privește accesibilitatea fizică, cel mai important aspect este incapacitatea de deplasare la secția de votare sau inaccesibilitatea fizică a secțiilor de votare. Conform raportului de diagnoză al Băncii Mondiale (2021), datelor Autorității Electorale Permanente arată că aproximativ o zecime dintre secțiile de votare nu sunt accesibilizate pentru accesul fizic al persoanelor cu mobilitate redusă.

Persoanele cu dizabilități care au un certificat de încadrare pot vota la orice secție de votare, dar de multe ori nu există nicio secție accesibilă în zonă. Pentru că lipsesc hărțile online și offline cu secțiile de votare accesibile pentru fiecare dintre tipurile de dizabilitate, persoanele cu dizabilități nu își pot planifica procesul de votare.

Votul la domiciliu sau prin corespondență ar putea rezolva problema accesibilității fizice, dar aceste procese nu sunt opțiuni viabile. Votul de la domiciliu nu este nici el accesibil din cauza procedurii greoaie de solicitare a urnelor mobile ce prevede că o persoană trebuie să se deplaseze pentru a lăsa cererea și documente justificative la secția de votare la care este arondat

imobilul. Votul prin corespondență a fost implementat în România în 2015 și este în prezent disponibil doar pentru cetățenii cu reședința în străinătate, în contextul în care există țări care îl utilizează și pentru persoanele cu dizabilități (de exemplu Marea Britanie).

Pentru persoanele cu deficiențe de vedere nu există instrumente specifice cum ar fi buletine de vot cu chenare ajutătoare sau în limbaj Braille, care să faciliteze votul. Acestea votează de regulă cu un însoțitor, dar astfel confidențialitatea votului nu este îndeplinită. Nu există nici materiale educaționale și de promovare electorală în formate accesibile pentru niciun tip de dizabilitate, fie că vorbim de limbaj mimico-gestual, Braille, materiale explicative în format audio pentru persoanele cu deficiențe de vedere, sau în formate simplificate pentru diferitele tipuri de dizabilități intelectuale.

The image features a solid yellow background. Two thick, vertical black lines are positioned symmetrically on either side of the central text. The top line starts near the top edge and ends just above the text. The bottom line starts just below the text and extends towards the bottom edge.

SOLUȚII

Centru Dizabilitate

Punct central de informare și orientare pentru navigarea
sistemului de suport în domeniul dizabilității

DESPRE SOLUȚIE

Această soluție constituie un one-stop shop, centru complet de informare și îndrumare cu privire la înțelegerea drepturilor și navigarea sistemului și serviciilor ce țin de dizabilitate.

Pentru a orienta mai repede utilizatorul prin informație, soluția folosește arbori decizionali prin care utilizatorul se plasează în realitatea sa (de ex: Persoane adulte cu dizabilități, Copii cu dizabilități, Asistent personal, etc). Site-ul poate fi navigat și după principalele interese: Aplicarea pentru certificatul de handicap, Angajare, Transport, Servicii medicale, Servicii de reabilitare, etc.

Această platformă se dorește a fi punctul central de informare pentru o serie mai largă de beneficiari: atât pentru persoanele cu dizabilități, familiile, aparținătorii acestora și asistenții personali cât și pentru actorii implicați în oferirea de asistență acestui grup (asistenți personali, asistenți sociali, medici de familie, asistenți comunitari, reprezentanți ai instituțiilor publice, etc). Soluția conține versiuni dedicate pentru principalele tipuri de specialiști care lucrează cu persoane cu dizabilități, cu informațiile de care aceștia au nevoie din prisma rolului lor, pentru a veni mai bine în sprijinul acestui grup.

Pentru că multe persoane cu dizabilități au dificultăți în accesarea informației scrise, site-ul este completat și cu un helpline telefonic. Odată ce tehnologia permite acest lucru, fiecare secțiune va conține mesajul interpretat în limbajul semnelor sau prin folosirea unui traducător virtual (a se vedea soluția SignAl din acest raport). La secțiunile relevante, platforma trimite către toate celelalte soluții dedicate dizabilității din acest ecosistem.

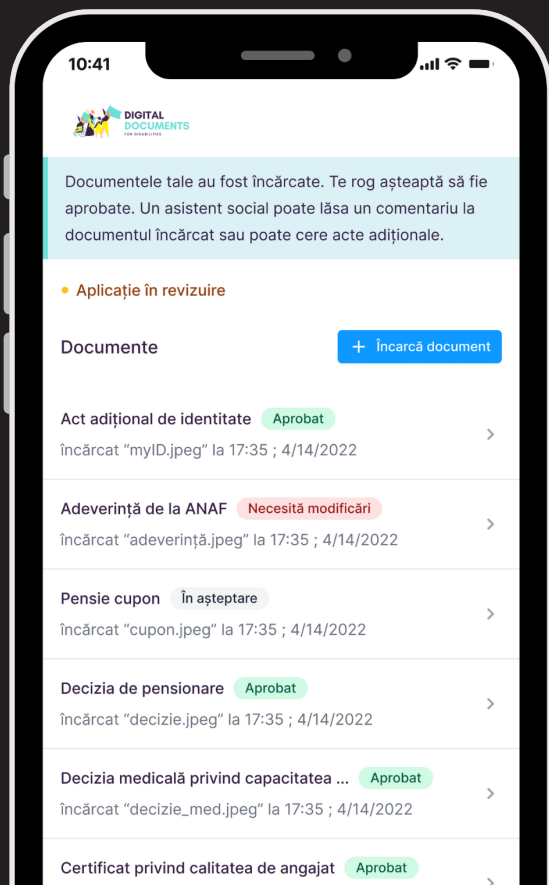
SCHIMBĂRI

- Persoanele cu dizabilități și familiile acestora pot accesa informații la zi și ușor de înțeles cu privire la drepturi, serviciile existente și accesarea beneficiilor.
- Specialiștii care oferă asistență persoanelor cu dizabilități pot accesa rapid informații pentru o mai bună sprijinire a acestora.
- Soluția facilitează accesul la platforma de comunități KUIB, unde fiecare tip de utilizator poate găsi un grup de sprijin și informații personalizate.

Certificat de Dizabilitate

Digitalizarea procesului de aplicare
pentru certificatul care atestă dizabilitatea

DESPRE SOLUȚIE

Certificat de Dizabilitate este platforma prin care orice persoană cu dizabilități, familia sau aparținătorii pot aplica online pentru certificatul care atestă dizabilitatea (momentan numit certificat de handicap). Procesul de aplicare pentru certificatul de dizabilitate este explicat pas cu pas în funcție de scenariul în care se află persoana cu dizabilitate (adult sau copil, la prima aplicare sau la reînnoirea certificatului, dar și în funcție de dizabilitatea pe care o prezintă). În mod ideal, fiecărei persoane care își face un cont în aplicație îi este atribuită o persoană din cadrul DGASPC care o poate sfătui personal dacă este cazul prin chat sau telefonic.

Documentele pot fi încărcate online atât de aplicant cât și de medicii și ceilalți specialiști care îl evaluează. Ancheta socială, desfășurată de un asistent social din cadrul primăriei poate fi completată direct în aplicație. Când toate documentele au fost încărcate, un consilier desemnat din cadrul DGASPC poate revizui dosarul și indică dacă mai e nevoie de modificări sau suplimentări de documente. Programarea pentru interviul de evaluare se poate face și prin intermediul aplicației.

Rezultatul se comunică prin intermediul aplicației, și tot aici sunt explicații în mod clar pașii care trebuie urmați în caz că se dorește contestarea deciziei.

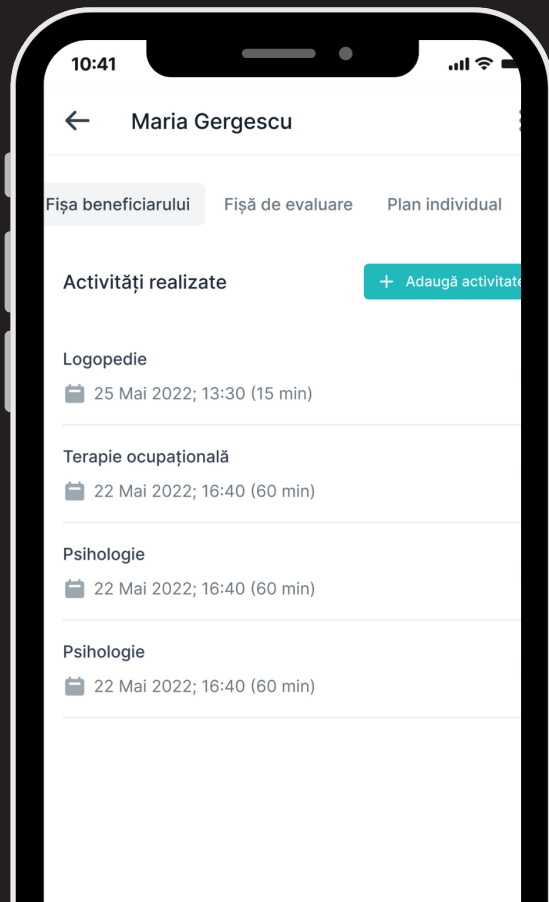
SCHIMBĂRI

- Informare clară și adaptată la situație și la dizabilitate despre pașii ce trebuie urmați pentru evaluarea în vederea dobândirii certificatului de handicap.
- Încărcarea elementelor dosarului online atât de către aplicanți cât și de către medici sau asistenți sociali și evitarea unor drumuri inutile.
- Feedback personalizat pe dosar înainte de înregistrarea acestuia.

Manager de caz

Managementul interdisciplinar de caz în domeniul dizabilității

DESPRE SOLUȚIE

! Pentru folosirea acestei soluții în cel mai eficient mod este nevoie de implementarea semnăturii digitale

Pentru furnizorii de servicii sociale, o evidență accesibilă și în timp real a activităților cu beneficiarii este esențială în urmărirea progresului acestora, dar și pentru raportare și asigurarea calității. De aceea, în lipsa unui sistem centralizat și ușor de folosit, completarea unor hârtii dispersate este mai mult o povară administrativă decât un instrument folosit în interesul beneficiarului. Această soluție își propune să vină în ajutorul managerilor de caz și echipelor multidisciplinare din ONG-uri, centre rezidențiale, locuințe protejate, servicii de sprijin în comunitate unde specialiști ca psihologi, asistenți sociali, asistenți medicali, logopezi trebuie să-și documenteze activitățile și să lucreze împreună pe un caz. Soluția are și un modul de chat prin care diferiți specialiști pot comunica mai ușor pe caz.

Soluția facilitează toate etapele managementului de caz: evaluarea inițială, planul individual de intervenție, documentarea activităților (fișa beneficiarului), sinteza periodică (fișa de urmărire), evaluarea intermediară și revizuirea obiectivelor. Pentru ca managementul de caz să fie în folosul persoanei cu dizabilități este nevoie ca serviciile să fie centrate în jurul preferințelor, aspirațiilor și dorintelor acesteia. Astfel, instrumentul de evaluare va presupune o evaluare riguroasă a persoanei și a ceea ce este important pentru ea, iar planul de intervenție va consta în setarea de obiective împreună cu aceasta.

SCHIMBĂRI

- Echipelile multidisciplinare au acces în timp real la ce a lucrat fiecare specialist pe caz și pot colabora mai bine împreună.
- Managerul de caz are tot timpul o viziune de ansamblu, iar obiectivele se pot reevalua mai ușor pentru ca activitățile să fie în interesul beneficiarului.
- Prin ușurarea completării documentelor și accesul facil și în timp real la informații despre parcursul cazului, managementul de caz devine un instrument cheie și încetează să fie o povară administrativă.

Assisto

Harta completă a serviciilor dedicate persoanelor cu dizabilități

DESPRE SOLUȚIE

Soluția își propune a fi o hartă a tuturor serviciilor: sociale, medicale, de recuperare, educative, ocupaționale, recreative dintr-un județ, destinate persoanelor cu dizabilități. Cu o interfață prietenoasă și intuitivă, Asisto vine în întâmpinare persoanelor cu dizabilități, îngrijitorilor și aparținătorilor care caută servicii de orice fel care îi pot ajuta să ducă o viață independentă, să-și atingă potențialul de reabilitare și să se integreze în comunitate. Lista este utilă și furnizorilor de servicii sociale care și-ar putea îndruma beneficiarii către rețelele mai mari de servicii accesibile. Harta ar funcționa cel mai bine dacă s-ar dezvolta parteneriate, comunicare și colaborări între DGASPC și ceilalți furnizori de servicii (publici și privați), în vederea creării unei rețele funcționale. DGASPC-ul ar fi actorul de la nivelul județului pentru a menține acest registru. Alternativ, un ONG cu acoperire la nivel național ar putea prelua acest rol. În ceea ce privește serviciile oferite de ONG-uri, informațiile se doresc a fi preluate din Centrul Civic, o soluție Code for Romania care e deja în dezvoltare și care va constitui un registru general al serviciilor oferite de ONG-urile din România, în toate domeniile, nu doar cel al dizabilității.

Pentru DGASPC-uri, soluția ar fi utilă și în formularea planului individual de reabilitare (PIRIS) și planul individual de servicii (PIS), documentele pe care persoana cu dizabilitate le primește odată cu certificatul de handicap pentru a-i ghida recuperarea. Momentan acest instrument nu conține decât liste generice de servicii fără să indice furnizori specifici și alte detalii utile: locații, tarife, cum se pot programa. În acest scop, formularele planurilor de intervenție ar putea fi integrate cu această bază de date a serviciilor.

SCHIMBĂRI

- Persoanele cu dizabilități și familiile acestora vor avea acces la informații la zi despre serviciile dintr-un județ.
- Personalul DGASPC va putea sugera furnizori din această listă în redactarea planului de intervenție.
- Asistenții sociali, dar și alți specialiști care lucrează cu persoane cu dizabilități își vor putea ghida mai ușor beneficiarii și spre alte servicii care le-ar fi de folos.

10:41

📶 🔋

←

Creează raport dare de seamă

PASUL 1

PASUL 2

PASUL 3

PASUL 4

PASUL 5

Introducere

Informații sociale

Inventar bunuri

Venituri

Cheltuieli

Mențiuni

Total venituri 2023

12.589 lei

Ianuarie

2.752 lei

Pensie

Pensie handicap

Ajutor

Februarie

2.752 lei

Pensie

DESPRE SOLUȚIE

O parte dintre persoanele cu dizabilități, în special intelectuale sau mintale, sunt puse sub ocrotire de un judecător, dacă se consideră că acestea nu au discernământ. Prin această practică (denumită până de curând punerea sub interdicție) o altă persoană, numită tutor, este desemnată să ia decizii pentru persoana pusă sub ocrotire și să-i administreze bunurile.

Practica dării de seamă anuale este o procedură care obligă tutorii să trimită anual un raport către Serviciile de Autoritate Tutelara (SAT) în care să explice felul în care veniturile și bunurile persoanei cu dizabilități au fost folosite în interesul acesteia. Conform unei analize a Băncii Mondiale, în 2019, au fost depuse dări de seamă doar pentru 39% dintre persoanele puse sub interdicție. Potrivit aceleiași analize, nu există un formular tip sau o practică unitară privind conținutul acestor dări de seamă și nici un instrument digital dedicat.

Soluția se propune a fi un instrument unitar la nivel național, cu câmpuri cheie predefinite și măsurabile pe toți indicatorii cheie ai situației materiale, dar și ai bunăstării generale a persoanei puse sub interdicție. Informațiile vor fi folosite pentru monitorizare de către Serviciul de Autoritate Tutelară, iar date agregate vor fi accesibile și la nivelul instituțiilor centrale. Modulul dedicat Serviciilor de Autoritate Tutelară va permite și introducerea informațiilor desprinse din anchete (vizite la domiciliu).

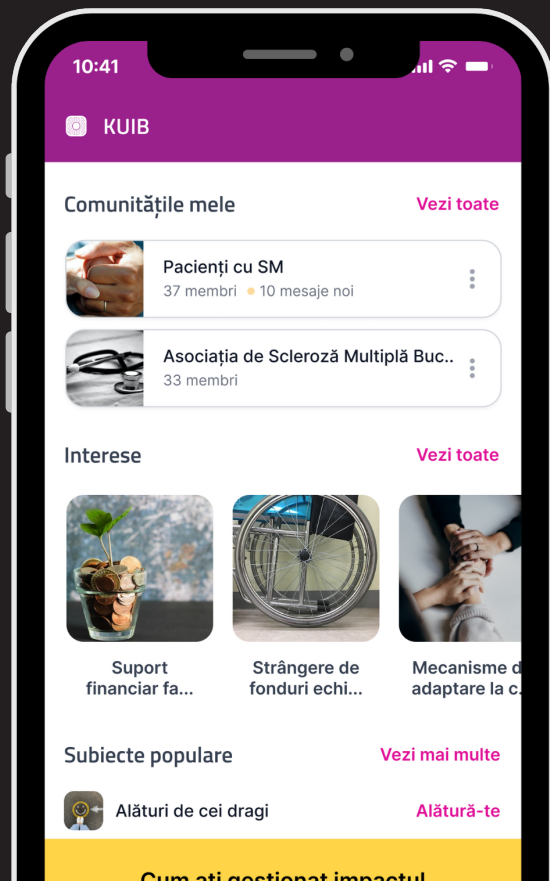
SCHIMBĂRI

- Un sistem ușor și accesibil de raportare va crește procentul dărilor de seamă trimise la timp.
- Serviciile de Autoritate Tutelară vor putea monitoriza mai ușor felul cum tutorii se vor îngriji de persoanele puse sub interdicție.
- Date agregate la nivel local, județean sau național despre situația persoanelor puse sub interdicție vor fi disponibile autorităților pentru elaborarea politicilor publice și luarea deciziilor

Kuib

Spații sigure pentru comunitățile de sprijin

DESPRE SOLUȚIE

Soluția își propune să ofere infrastructura critică pentru crearea și gestionarea unor comunități online pentru sprijinul persoanele cu dizabilități, a familiilor și aparținătorilor acestora, cât și pentru sprijinul asistenților personali. Grupurile informale, organizațiile non-profit și asociațiile de pacienți vor putea astfel crea prin intermediul platformei KUIB spații sigure de schimb de experiență și sprijin reciproc. Aceștia vor putea administra membrii comunităților, regulile și dinamica grupului, vor putea oferi resurse, și vor putea modera conținutul grupului, în funcție de preferințe. Flexibilitatea platformei va permite crearea de comunități online aliniate cu valorile și stilul organizației, dar care protejează permanent identitatea participanților.

Administratorii de grupuri pot invita membri în grupuri secrete, create doar pentru comunitățile lor, sau pot alege ca acestea să primească membri și din comunitatea extinsă KUIB, pentru a ajunge la mai mulți beneficiari, la nivel național. Având în vedere numărul limitat de organizații care oferă astfel de servicii, scalarea activităților acestora poate fi esențială pentru a veni în sprijinul tuturor celor care ar putea beneficia de sprijin. O consolă de administrator va permite gestionarea tuturor acestor grupuri la nivel de organizație. Iar prin intermediul aplicației de mobil asociate, beneficiarii pot avea acces la toate funcționalitățile ei oricând, indiferent de locația lor. Membri KUIB se pot conecta și între ei, având și posibilitatea de a comunica via chat în aplicație.

SCHIMBĂRI

- Conectarea persoanelor care au nevoie de grupuri de sprijin, printr-o soluție sigură și care le protejează identitatea cât și confidențialitatea datelor.
- Sprijinirea organizațiilor nonprofit, a asociațiilor de pacienți și a grupurilor de persoane cu dizabilități care se auto-reprezintă să își gestioneze mai eficient comunitățile de beneficiari.

EqualSpace

Ghiduri prietenoase de accesibilizare a spațiilor

DESPRE SOLUȚIE

Lipsa de accesibilizare a spațiilor pentru persoanele cu dizabilități este o problemă generală în România. Deși există un normativ unde sunt specificate toate regulile de accesibilizare a spațiului, aceste norme nu sunt suficient cunoscute, de multe ori nici de arhitecți sau designeri. Lipsa de înțelegere a accesibilizării este evidentă și în dese cazuri în care intervențiile de accesibilizare sunt realizate greșit.

Prin această soluție propunem un checklist de accesibilizare prin care cei care administrează spații destinate publicului pot evalua accesibilitatea spațiului lor. A doua componentă a acestei soluții propune ghiduri prietenoase de accesibilizare, personalizate în funcție de specificul spațiului. Astfel, proprietarii, administratorii și cei care proiectează orice spațiu (restaurante, cabinete medicale, spații comerciale, pensiuni, birouri sau chiar blocuri de locuințe, spații de evenimente, spații culturale) pot înțelege ușor cum ar trebui să fie spațiul pentru a fi accesibil și persoanelor cu diferite dizabilități. Pentru fiecare tip de spațiu există și o secțiune de exemple și de bune practici care face conținutul mai intuitiv.

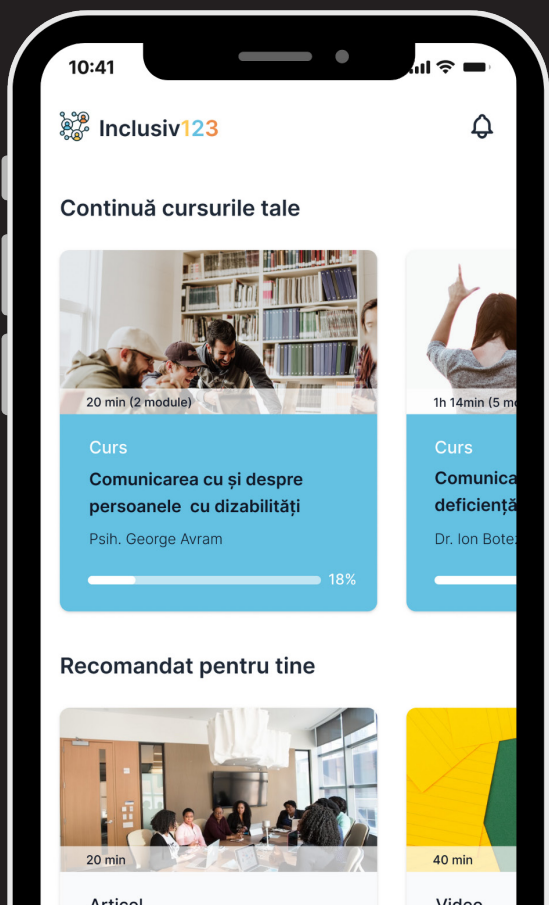
SCHIMBĂRI

- Orice proprietar, administrator de spațiu sau proiectant poate evalua gradul de accesibilitate a unui spațiu existent.
- Orice proprietar, administrator de spațiu sau proiectant poate accesa un ghid intuitiv și ușor de înțeles despre aspectele de care trebuie să țină cont pentru ca spațiul proiectat să fie accesibil

Inclusiv123

Formare eficientă pentru personalul din instituții publice

DESPRE SOLUȚIE

În viața de zi cu zi, persoanele cu dizabilități se lovesc de un comportament neadecvat sau discriminatoriu din partea celor cu care intră în contact. Furnizorii de servicii, personalul medical și reprezentanții instituțiilor statului sunt ignoranți față de modul adecvat de abordare, dar și nevoile specifice și drepturile persoanelor cu dizabilități. Prin această soluție, formatorii pot livra într-un mod eficient și scalabil către diferite instituții sau organizații scurte cursuri de formare pe diferite aptitudini necesare în interacțiunea cu persoanele cu dizabilități. De exemplu, judecătorii, dar și ceilalți angajați din sistemul judiciar pot învăța care sunt adaptările de care persoanele cu dizabilități intelectuale au nevoie și la care au dreptul într-un proces. Asistenții sociali, personalul medical, functionarii publici, personalul din bănci, șoferii de autobuz sau vatmanii din transportul public pot beneficia și ei de sesiuni scurte de formare pe aspecte ale incluziunii ce vizează meseria lor.

Nu în ultimul rând, există o mare nevoie de formare în ceea ce privește angajatorii, legat de adaptarea locului de muncă pentru diferite dizabilități, dar și de formare spre o mai mare deschidere a acestora pentru angajarea echitabilă a persoanelor cu dizabilități și eliminarea unor eventuale bariere în procesul de recrutare. Cursurile se pot contracta individual sau instituțional, se va putea urmări progresul unui participant, se va putea folosi evaluarea și autoevaluarea, cât și elemente de gamification.

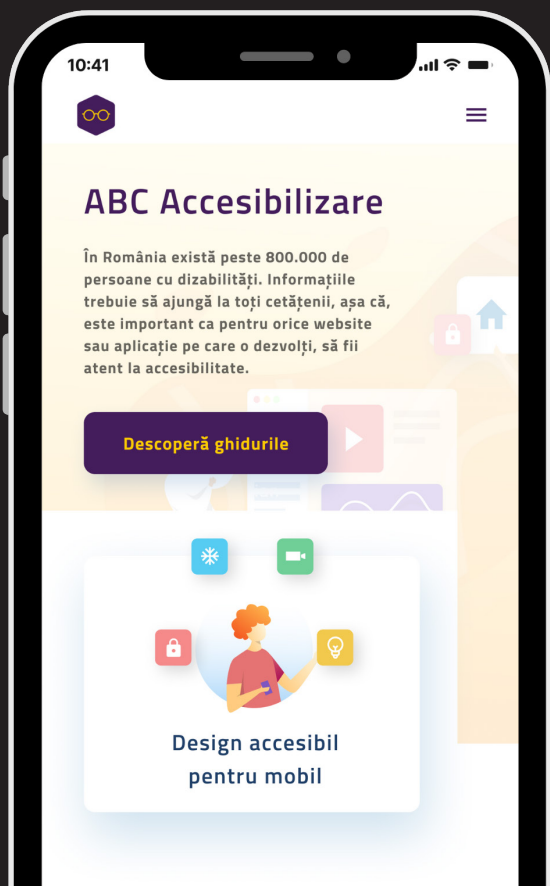
SCHIMBĂRI

- Creșterea nivelului de înțelegere de către specialiștii care lucrează cu publicul cu privire la dizabilitate, adaptări necesare și mod de conduită și comunicare cu persoanele cu diferite dizabilități.
- Posibilitatea de scalare a cursurilor existente și a formărilor existente și adoptarea acestor cursuri la nivel instituțional.
- Creșterea motivației și a capacității angajatorilor de a recruta, angaja și integra persoane cu dizabilități.

ABC Accesibilizare

Ghid de accesibilizare a produselor digitale

DESPRE SOLUȚIE

ABC Accesibilizare este un ghid care vine în sprijinul celor care vor să accesibilizeze corect informația în mediul digital. Ghidul prezintă principiile de bază ale designului incluziv și modul în care acestea pot fi aplicate în mediul digital, dar și o trecere în revistă a caracteristicilor de care trebuie ținut cont pentru diferitele tipuri de dizabilități (persoane cu deficiențe de vedere, auz, dizabilități intelectuale sau de dezvoltare).

Totodată prezintă tipurile de tehnologie asistivă și felul cum acestea interacționează cu informația în format digital. Ghidul conține recomandări privind contrastul culorilor, dimensiunea și stilul fontului, structura informației și navigarea ușoară. Oferă îndrumări pentru dezvoltatori web cu privire la modalitățile de a optimiza site-urile web pentru accesibilitate, prin etichete alternative pentru imagini, descrieri adecvate ale elementelor multimedia, navigație cu tastatura și semantica corectă a structurii paginii. Ghidul furnizează sugestii privind modul de creare a conținutului multimedia (cum ar fi videoclipuri și podcast-uri) într-un mod accesibil, cum ar fi subtitrări, transcripturi și descrieri audio, dar și sugestii privind accesibilitatea documentelor.

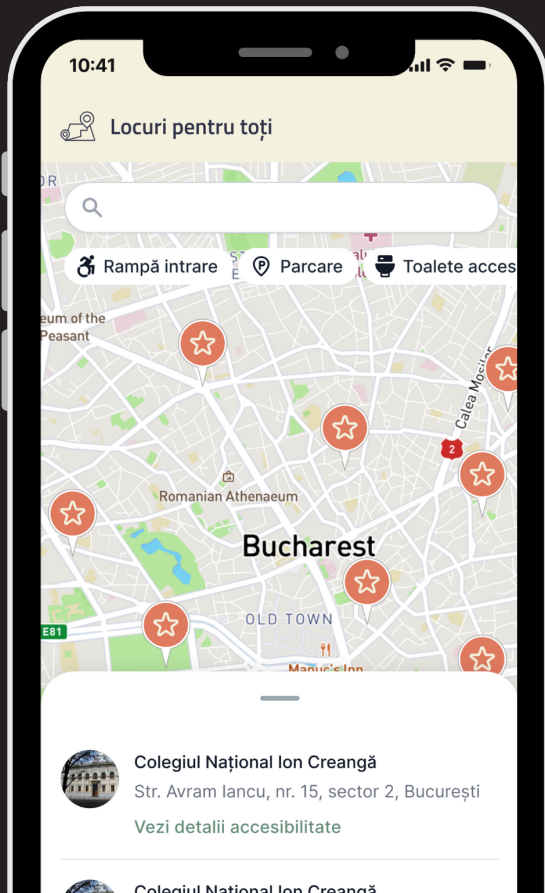
SCHIMBĂRI

- Cei care dezvoltă soluții digitale și conținut digital pot afla tot ce au nevoie pentru ca produsele și comunicările lor să fie inclusive.

Locuri pentru toți

Instrument de evaluare și consultare a locurilor accesibile din oraș

DESPRE SOLUȚIE

Accesibilitatea spațiilor este una din problemele majore care împiedică persoanele cu dizabilități să participe la viața publică. Dar această problemă este agravată de lipsa de informații despre accesibilitatea diferitelor spații. Astfel, persoanele cu dizabilități nu-și pot planifica ieșirile de niciun fel: nici atunci când trebui să-și rezolve probleme medicale, să meargă la cumpărături sau să interacționeze cu instituțiile statului, nici când vor să petreacă timp în oraș, de exemplu la un muzeu sau la un eveniment cultural.

Locuri pentru toți este o hartă unde se pot introduce informații extinse despre accesibilitatea spațiilor prin mai multe tipuri de contributori: proprietarii de spații, publicul larg cât și de către evaluatorii specializați. De curând a fost introdusă o nouă meserie în România, evaluator accesibilitate. Aceste persoane vor urma programe de formare dedicate și vor putea evalua în detaliu o clădire. Locurile evaluate de un specialist vor fi marcate separat printr-o insignă specială.

Deoarece și Google Maps conține informații minime de accesibilitate și este serviciul de navigare cel mai folosit, Locuri pentru toți va prelua și informațiile din Google Maps.

Pe lângă criteriile minime de accesibilitate din Google Maps care vizează în principal utilizatorii de scaun rulant (parcare, toalete, acces) și sunt opțiuni binare care nu permit specificații mai nuanțate, această soluție permite descrierea mai detaliată și a unor criterii mai largi de accesibilitate. Pentru fiecare criteriu de accesibilitate se pot încărca poze.

SCHIMBĂRI

- Administratorii de spații, dar și publicul larg vor putea descrie într-un mod complex accesibilitatea unui spațiu.
- Evaluatorii de accesibilitate vor putea lăsa evaluări profesioniste marcate distinct.
- Persoanele cu dizabilități își vor putea planifica mai bine ieșirile.

AccesCity

Comunități solide pentru colectarea de date
despre accesibilitatea orașelor

10:41

← Adaugă evaluare

Locație evaluată

46.751514, 23.556501

Caracteristica de accesibilitate evaluată

Selecțai caracteristica evaluată pentru punctul de pe hartă selectat

Rampă de acces între trotuar și carosabil

Suprafața de călcare

Trotuarul

Trecerea de pietoni

Semnalizarea trecerii de pietoni

Obstacol în calea de acces

Altă caracteristică de accesibilitate

DESPRE SOLUȚIE

Soluția își propune să creeze infrastructura tehnică necesară pentru organizarea descentralizată de maratoane de cartografiere (mapathons) pentru maparea caracteristicilor de accesibilitate ale infrastructurii stradale dintr-un oraș. Prin intermediul aplicațiilor web și mobile oferite, comunitățile locale pot agrega comunități de voluntari și le pot oferi instrumentele necesare unui efort de cartografiere.

Un modul educațional (online training) va forma voluntarii în identificare, evaluarea și maparea corectă a caracteristicilor de accesibilitate. Efortul agregat al voluntarilor poate astfel contribui la o mai bună identificare și întreținere a informațiilor pentru persoanele cu dizabilități și pentru cele care au nevoie de rute accesibile. Odată validate, caracteristicile cartografiate vor fi integrate și cu alte soluții care sunt utilizate la nivel larg (cum ar fi Google Maps) pentru a asigura accesibilitatea acestora, cât și maximizarea impactului pe care acestea le au.

Soluția permite cartografierea de către voluntari a punctelor de interes, cum ar fi treceri de nivel ale trotuarului, marcaje tactile, calitatea suprafeței zonelor pietonale, obstacole, piste de biciclete construite ilegal pe zone pietonale. Pe lângă rolul de informare, datele colectate pot fi utilizate de către planificatorii urbani, autoritățile locale și grupurile de advocacy pentru a identifica zone care necesită îmbunătățiri în favoarea unui design incluziv și accesibil în orașe.

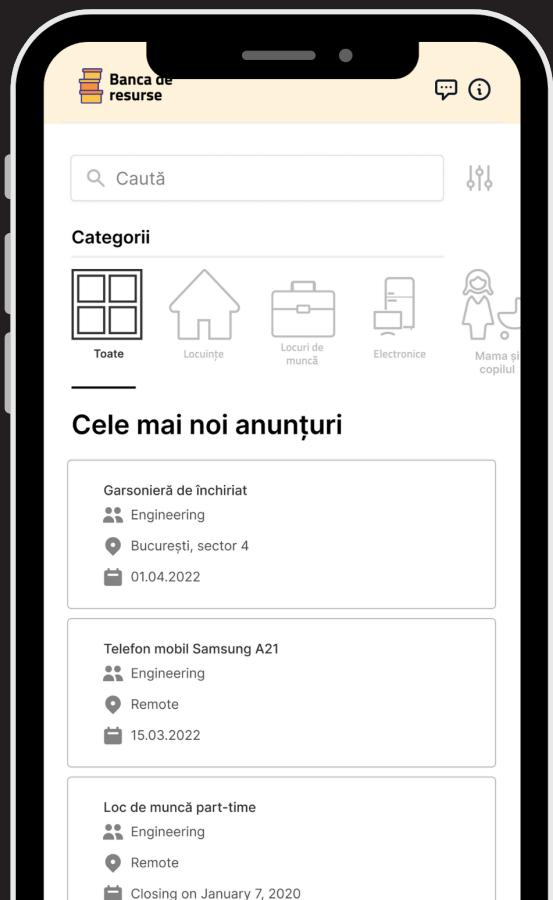
SCHIMBĂRI

- Creșterea numărului de caracteristici de accesibilitate la nivel național integrate în sisteme de navigație precum Google Maps.
- Oferirea de instrumente necesare descentralizării eforturilor de mapare și actualizare a informațiilor despre facilitățile de accesibilitate din orașe.
- Îmbunătățirea calității datelor existente despre infrastructura și calitatea experienței pentru persoanele cu dizabilități în orașele din România, pentru a sprijini inițiativele de schimbare socială.

Banca de resurse

Platformă de gestionare și alocare de resurse

DESPRE SOLUȚIE

Foarte multe persoane cu dizabilități sunt într-o situație materială extrem de precară. Pentru cele care nu pot munci și nu au putut munci vreodată, ajutorul financiar primit de la stat este infim. Aflate în grija părinților, cazurile devin tragice atunci când părinții se îmbolnăvesc sau mor. ONG-urile sunt singura sursă de sprijin în astfel de cazuri, dar resursele sunt foarte limitate.

Această soluție permite organizațiilor non-guvernamentale să solicite ajutor pentru un caz de care se ocupă. Prin Banca de Resurse actorii din zona privată, pot pune la dispoziție o serie de resurse și facilități pentru persoanele cu dizabilități. De la anunțuri de joburi, până la resurse de tipul haine, echipamente asistive, discount-uri, consultanță juridică din partea unui avocat, vouchere, locuințe de închiriat, etc.. Banca de resurse are rolul de a facilita depășirea unui moment critic și sprijinirea traiului în comunitate. ONG-urile din domeniul dizabilității îi pot îndruma pe cei în situații critice spre a beneficia de ajutorul oferit de acești actori.

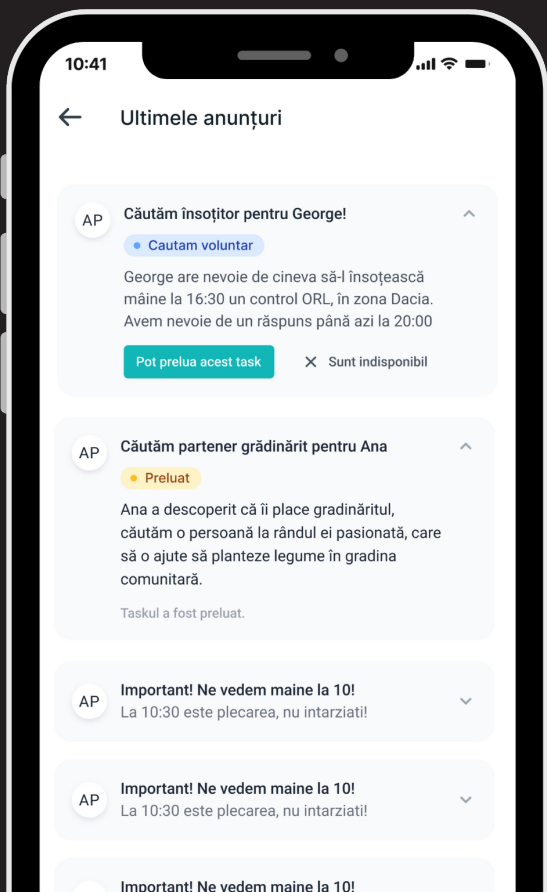
SCHIMBĂRI

- Companiile sunt încurajate să contribuie cu resurse materiale.
- Se generează o bază de resurse disponibile constant la dispoziția organizațiilor care au nevoie de ele.
- Crește gradul de implicare al comunității în ajutorarea celor care au nevoie de sprijin.

Teo

Aplicație pentru managementul voluntarilor

DESPRE SOLUȚIE

Teo este asistentul open-source care ajută societatea civilă să își gestioneze mai bine comunitățile de voluntari, contractele de voluntari și bazele de date care îi conțin. Construit ca un sistem cu două componente - una web și una mobilă, Teo ajută organizațiile să păstreze legătura cu voluntarii, să țină o evidență a acestora și a orelor lucrate pro-bono de ei, precum și a contractelor de voluntariat pe care le administrează.

ONG-urile care furnizează servicii licențiate sau care organizează activități pentru persoanele cu dizabilități sunt deseori understaffed și copleșite de nevoia mare de asistență. Acestea pot da anunțuri către voluntarii cu care lucrează pentru ajutor cu sarcini specifice și sensibile din punct de vedere al timpului, dar a căror realizare nu e dependentă de un specialist: însoțirea unui beneficiar la medic, la cumparaturi, în oraș, realizarea de activități recreative.

Teo ar putea de asemenea ajuta ONG-urile în sprijinirea asistenților personali, un grup neglijat și la rândul lui într-o situație foarte dificilă. Pentru momentele când obosesc, când se îmbolnăvesc sau pur și simplu au nevoie de timp pentru ei, în multe țări s-au dezvoltat servicii publice de tip respiro, care preiau sarcinile îngrijitorilor pentru perioade limitate. În România acest serviciu este foarte puțin dezvoltat. Voluntarii de îngrijire respiro (respice care volunteers), ar putea înlocui parțial această lipsă de servicii de tip respiro, atunci când nevoia de sprijin este pe perioade scurte și nu este nevoie de asistență specializată.

SCHIMBĂRI

- O gestionare ușoară și integrată a comunităților de voluntari (contracte, ore lucrate, adeverințe, informații și istoric voluntar).
- Sprijin la cerere pentru persoanele cu dizabilități sau asistenții personali, în legătură cu diferite task-uri pentru care nu este nevoie de un specialist.

KomUnity

Platformă de unde companiile pot cumpăra produse de la unități protejate

DESPRE SOLUȚIE

Companiile cu peste 50 de angajați au obligația legală să angajeze un minim de persoane cu dizabilități (o cotă de 4% din totalul angajaților). În caz contrar acestea trebuie să plătească lunar o penalitate în valoarea salariului minim brut pentru fiecare loc de muncă neocupat. Firmele pot plăti și jumătate din această valoare, dacă restul sumei este utilizat pentru cumpărarea de produse sau servicii realizate în unități protejate autorizate, firme cu statut special care angajează persoane cu dizabilități.

Aceste penalități au efect infim și cei mai mulți angajatori preferă să plătească amenzile în locul angajării unor persoane cu dizabilități. În același timp, multe companii însă nu știu de posibilitatea achiziționării de bunuri produse de unități protejate pentru jumătatea din penalizare.

Protejăm este o platformă unde unitățile protejate pot vinde online produsele în principal spre companiile cu peste 50 de angajați care plătesc penalizări și care pot achiziționa aceste produse fără un cost suplimentar. Soluția conține și o secțiune educativă care explică companiilor această facilitare fiscală, și conține un calculator care simulează pentru fiecare companie banii pe care îi poate cheltui. Soluția este administrată de o organizație care poate verifica și aprobă întreprinderile de munca protejată care se înscriu în platforma și care promovează aceste produse în rândul companiilor.

SCHIMBĂRI

- Susținerea unităților protejate achiziționând fără o cheltuială suplimentară pentru companii.
- Crearea unei piețe pentru produsele unităților protejate și încurajarea formării mai multor organizații de acest fel care pot angaja persoane cu dizabilități altfel neangajabile.
- Dezvoltarea competențelor persoanelor cu dizabilități pentru a tranzitiona spre piața largă a muncii.

Ceasul bun

Instrument de raportare a abuzurilor asupra persoanelor instituționalizate

DESPRE SOLUȚIE

Aproximativ 16.000 de persoane locuiesc în centre rezidențiale publice pentru persoane adulte cu dizabilități. În plus, persoanele cu dizabilități pot fi rezidenți pe termen lung și ai altor tipuri de instituții, cum ar fi spitalele de psihiatrie. Consensul la nivel internațional este că viața în instituții este ea însăși problematică și duce de multe ori la abuzuri.

Programul fix, o rutină impusă, mediul depersonalizat, izolarea socială și imposibilitatea de a lua decizii de zi cu zi reprezintă conform Convenției Națiunilor Unite pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități o încălcare a dreptului fundamental la o viață independentă. Pe lângă aceste aspecte problematice ale unor practici legale în România, persoanele instituționalizate sunt victime ale abuzurilor prin practici informale: sunt sedate fără consimțământ sau informare, legate involuntar sau izolate, sau chiar neglijate în satisfacerea nevoilor de bază (eg. igienă, alimentație).

Ceasul Bun este o aplicație mobile prin care persoanele cu dizabilități din centrele rezidențiale pot raporta abuzuri către autorități. Instrumentul are un design intuitiv și este conceput într-un limbaj ușor de înțeles chiar și de persoanele cu dizabilități intelectuale sau psihoemoționale. O funcționalitate secundară este informarea despre drepturile lor și despre diferitele tipuri de abuzuri. În funcție de tipul de abuz, plângerea este direcționată către autoritatea competentă.

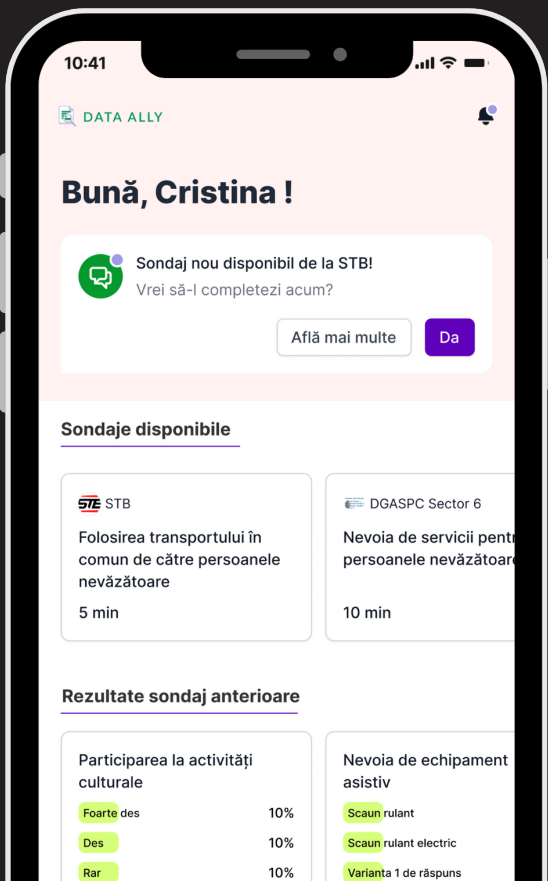
SCHIMBĂRI

- Persoanele cu dizabilități din centrele rezidențiale sau spitalele de psihiatrie pot depune o plângere sau pot sesiza încălcarea unui drept printr-un instrument accesibil și ușor de înțeles.
- Persoanele cu dizabilități din centrele rezidențiale sunt informate într-un limbaj ușor de înțeles despre drepturile și despre diferitele abuzuri.
- Autoritățile pot interveni mai ușor pentru protecția acestor persoane.

Data Ally

Panel de consultare în domeniul dizabilității

DESPRE SOLUȚIE

Lipsa datelor este o problemă sistemică în România. În domeniul dizabilității nu există informații granulare despre problemele și nevoile persoanelor cu dizabilități. Aceste informații sunt esențiale atât în elaborarea de politici publice cât și în planificarea ofertei de servicii publice, sociale și de reabilitare.

Prin Data Ally, orice organizație, ONG sau instituție publică, își poate crea un cont și poate lansa apeluri de sondaje pentru persoanele cu dizabilități. Pe platformă apar sondajele, iar rezultatele acestora pot fi editate într-un vizualizare prietenoasă printr-un instrument dedicat de pe platformă.

Persoanele cu dizabilități, dar și aparținătorii sau părinții adulților sau copiilor cu dizabilități își pot crea un cont și pot marca dizabilitatea, dar și alte informații demografice. De fiecare dată când o organizație are nevoie de informații legate de situația persoanelor cu un tip de dizabilitate dintr-o anumită zonă geografică, persoanele înscrise primesc o notificare. Chestionarele sunt trimise și către medicii de familie, asistenți sociali, asistenți comunitari sau ONG-uri specifice care pot asista beneficiarii neînscrși pe platforma sau care nu știu să folosească tehnologia în completarea chestionarului.

SCHIMBĂRI

- Colectarea de informații foarte specifice despre situația unor anumite grupuri de persoane cu dizabilități.
- Contactarea unor grupuri nereprezentate: cei fără certificat, cei care nu sunt alfabetizați digital, prin intermediul unor actori cu rol de facilitatori.
- Publicarea rezultatelor într-un format prietenos pentru a crește conștientizarea asupra problemelor cu care persoanele cu dizabilități se confruntă.

Vot la domiciliu

Platformă de înscriere online pentru votul la domiciliu

10:41

 VOTEZACASĂ

Dacă nu te poți deplasa la secția de votare din cauză de boală sau invaliditate, poți solicita urna specială (mobilă) prin acest formular.

Nume și prenume

Ioana Preda

CNP

Adresa de domiciliu

Scrie adresa de domiciliu așa cum figurează în actul de identitate.

Strada Grigore Dobrescu 17

Adresa de reședință

Scrie adresa de reședință unde vrei să votezi.

Strada Grigore Dobrescu 17

Încarcă dovada de reședință

file.png

Încarcă

DESPRE SOLUȚIE

Un vot la domiciliu eficient ar putea rezolva problema accesibilității fizice a secțiilor de votare, dar procesul inaccesibil de depunere a cererii poate fi un impediment pentru multe persoane nedeplasabile.

Alegătorii care nu se pot deplasa la secția de votare din cauză de boală sau invaliditate pot solicita urna specială (mobilă) de la secția de votare cea mai apropiată de locul în care se află în ziua alegerilor printr-o cerere scrisă însoțită de documente justificative. În ziua alegerilor, o echipă formată din doi membri ai biroului electoral se va deplasa la locul unde se află alegătorul, cu urna specială și materialele necesare votării. Cererile trebuie înșă printate, completate și depuse fizic, la sediul biroului electoral al secției de votare, cel târziu sâmbăta dinaintea alegerilor, împreună cu o copie a certificatului de handicap. Persoanele nedeplasabile depind astfel de cineva pentru depunerea acestei cereri.

Această soluție va digitaliza procesul de depunere a cererii pentru urna mobilă. Persoanele nedeplasabile vor putea completa online un formular de cerere și încărca o copie scanată sau fotografiată a certificatului de handicap. În sistemul de back office, șefii birourilor electorale vor putea aproba cererile și vor putea înștiința solicitanții prin mail sau telefon (sau crearea unui cont?).

SCHIMBĂRI

- Persoanele nedeplasabile sau cele care nu au secții accesibile în zona pot solicita urna mobilă în mod independent fără să depinde de o altcineva pentru drumurile ocazionate de depunerea cererii.
- Mai multe persoane nedeplasabile își vor exercita dreptul la vot.
- Șefii birourilor electorale pot aproba mai ușor cererile și pot organiza mai ușor procesul de votare prin urna mobilă.

Vot România

Informațiile de care ai nevoie pentru a vota

DESPRE SOLUȚIE

Vot România este o platformă care facilitează accesul cetățenilor la informațiile privind alegerile, contribuind la o mai mare transparență a procesului electoral. Accesând votromania.ro toți cetățenii pot să verifice, alături de documentele și procedurile necesare pentru a vota, și care este secția la care sunt arondați în funcție de statutul fiecăruia. Website-ul va fi disponibil cu informații actualizate la fiecare nouă rundă electorală. Conținutul prezent pe platforma **Vot România** este realizat în parteneriat cu experții electorali ai Observatorului Electoral.

Persoanele cu dizabilități sunt excluse de la procesul electoral atât prin lipsa de accesibilizare fizică a secțiilor de vot, dar și prin lipsa de accesibilizare a informațiilor legate de procesul de votare. Persoanele cu dizabilități care au un certificat de încadrare pot vota la orice secție de votare, dar au nevoie să știe care secții sunt accesibile pentru a decide unde vor vota. **Vot România** va conține informații despre accesibilitatea fiecărei secții de vot.

În ceea ce privește accesibilitatea informațională pentru persoanele cu dizabilități intelectuale, de vedere sau de auz, **Vot România** va avea clipuri video cu informație tradusă în limbajul semnelor și o versiune a textului în limbaj simplificat pentru persoanele cu dizabilități intelectuale. Platforma va fi complet accesibilizată pentru cititoarele de ecran.

SCHIMBĂRI

- Persoanele cu dizabilități locomotorii își vor putea planifica procesul de votare, aflând care sunt secțiile accesibilizate.
- Persoanele cu dizabilități intelectuale pot învăța despre procesul de votare, candidați și astfel vor vota cu candidatul sau partidul pe care îl preferă.
- Persoanele cu deficiențe de auz sunt informate despre procesul de votare în limbajul semnelor.

Smart112

Registrul persoanelor cu dizabilități pentru situații de urgență

10:41

 SMART112

☰

+ Aduagă beneficiar

Registrul persoanelor cu dizabilități

Filtrează:

Județ

Bacău

Localitate

Bacău

Tip dizabilitate

Dizabilități motorii

Resetează

Caută

412 rezultate

Maria Predoiu

Cu însoțitor

>

Strada Lungă 44, bloc i9, et3, ap 122

Damian Cristian Lodobescu

Fără însoțitor

>

Încărcat "adeverință.jpeg" la 17:35 ; 4/14/2022

Viorica Maganescu

Cu însoțitor

>

DESPRE SOLUȚIE

Persoanele în vârstă și cele cu dizabilități au nevoie de măsuri speciale de protecție în caz de dezastru. Dar una din probleme este că nu se cunoaște numărul și localizarea acestor persoane. Aceste informații ar fi în special utile în localitățile cu grad ridicat de risc. Înainte de crearea unui plan de intervenție este important să se cunoască situația persoanelor cu dizabilități și nevoile acestora.

O metodă populară în alte țări este crearea unui registru unde persoanele cu dizabilități, care ar avea nevoie de asistență specială, se pot înregistra voluntar sau pot fi înregistrate de aparținătorii acestora. Personalul care răspunde la urgențe pot folosi aceste informații pentru a lua decizii mai bune și a îmbunătății timpii de reacție. Medicii de familie, asistenții sociali din primării și personalul din DGASPC-uri pot fi printre cei care pot îndruma persoanele cu dizabilități spre înscrierea în registru. Soluția va putea fi accesată și prin punctul central de informare Centru Dizabilitate.

SCHIMBĂRI

- Intervențiile se pot planifica mai bine cunoscând locația persoanelor cu dizabilități și limitările acestora.
- Timpuri mai scurte de reacție în caz de dezastru.

EchiLingo

Educație pentru reducerea stigmei

DESPRE SOLUȚIE

Soluția își propune să adreseze stigmatizarea persoanelor care au tulburări psihice și a celor cu dizabilități prin sprijinirea populației generale și a celor care lucrează în servicii cheie pentru a înțelege impactul limbajului pe care îl folosesc. Platforma va ajuta utilizatorii să își testeze cunoștințele, atitudinile și limbajul (printr-un quizz) pentru a vedea dacă sunt la risc de a stigmatiza persoanele cu dizabilități. De asemenea, EchiLingo urmărește să explice de ce anumite expresii sau cuvinte care se folosesc în vocabularul de zi cu zi au dobândit conotații negative sau pot fi dureroase pentru cineva care are o dizabilitate, cu scopul de a crește nivelul de conștientizare și cel de cunoștințe privind impactul limbajului.

Platforma are și un rol educativ cu scopul de a crește înțelegerea față de dizabilitate, pentru a disipa mituri asociate cu acestea. Modul prin care va face acest lucru este prin scurte descrieri ale dizabilităților care sunt frecvent comunicate sau înțelese greșit de către populație. Nu în ultimul rând, EchiLingo propune să expună utilizatorii la povești video reale ale persoanelor care au fost afectate de modul în care se folosește limbajul stigmatizant, pentru a crește nivelul de empatie față de acestea. Astfel se dorește includerea ca utilizatori și a persoanelor care încă nu înțeleg impactul pe care un limbaj încărcat cu stereotipuri sau chiar stigmă poate afecta calitatea vieții persoanelor care au tulburări mintale și dizabilități, cât și a familiilor acestora. Un ghid despre limbajul care ar trebui folosit și cel care ar trebui evitat în descrierea dizabilității a fost publicat și de Supereroi printre noi.

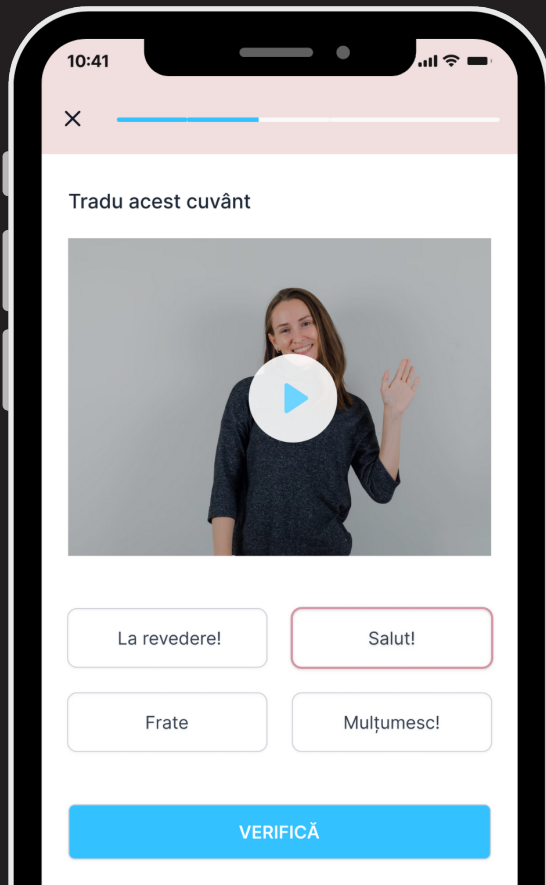
SCHIMBĂRI

- Creșterea înțelegerii fenomenului stigmatizării persoanelor cu dizabilități și al rolului pe care îl are limbajul.
- Sprijinirea populației în a înțelege ce este un limbaj care poate conduce la stigmatizare, cât și evaluarea propriilor atitudini și al propriului limbaj.
- Educarea populației privind un limbaj neutru care contribuie la reducerea stereotipurilor, a discriminării și a stigmei.

SignLingo

Aplicație pentru învățarea limbajului semnelor

DESPRE SOLUȚIE

Limbajul mimico-gestual românesc (LMG), denumit general și limbajul semnelor, este o limbă de sine stătătoare care are, ca orice altă limbă un vocabular și reguli gramaticale specifice. Deoarece lipsa auzului le face să conceptualizeze lumea prin gesturi și nu prin cuvinte, limba scrisă este neînțeleasă de către majoritatea persoanelor care sunt surde. Acest lucru face din comunitatea surdă una extrem de izolată. În condițiile în care nu există programe naționale de învățare a limbajului semnelor pentru persoanele care aud, iar numărul interpreților mimico-gestuali este extrem de mic (nu mult peste 100), există un clivaj foarte mare de comunicare între comunitatea surdă și cea de auzitori. Problemele de comunicare nu lipsesc nici din sânul familiilor mixte, cu persoane care aud și persoane cu deficiențe de auz. În cazul părinților fără deficiențe de auz care au copii surzi, faptul că nu-l pot învăța pe copil de mic limbajul semnelor poate duce la unele întârzieri de dezvoltare cognitivă.

Soluția își propune să facă învățarea limbajului semnelor accesibilă pentru oricine. Prin lecții interactive, de dimensiuni reduse, oricine își poate dezvolta abilități pentru o comunicare de bază cu persoanele surde. Și pentru că știm că sunteți ocupat, ne-am asigurat că, cu doar 10 minute pe zi, vă veți putea angaja în primele conversații în cel mai scurt timp. Aplicația conține și un dicționar, antrenorul nostru de vocabular pentru consolidarea memoriei și dialoguri interactive pentru a dezvolta abilitățile conversaționale.

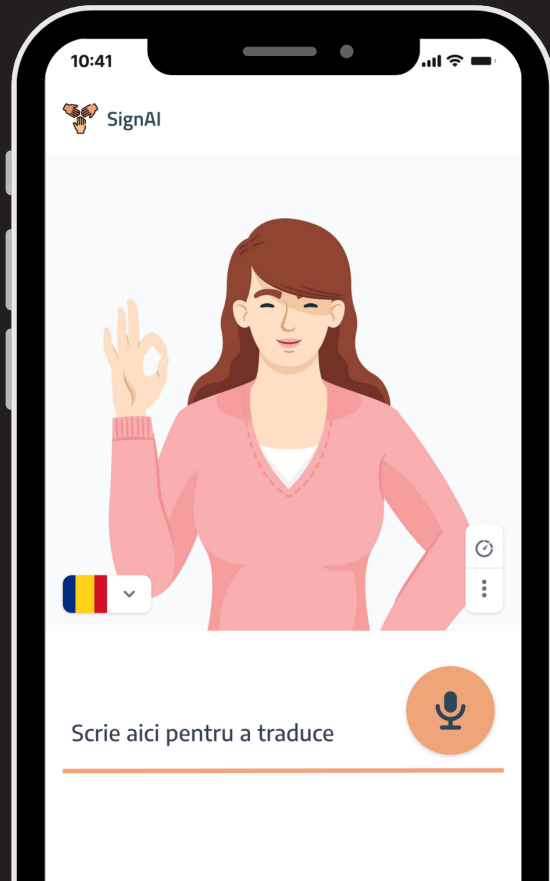
SCHIMBĂRI

- Familiile, prietenii persoanelor surde, cei care interacționează frecvent cu acestea dar și orice persoană interesată poate dobândi cunoștințe de bază de limbajul semnelor.
- Părinții care aud ai copiilor surzi pot comunica mai repede cu copiii lor, sprijinind dezvoltarea cognitivă a acestora.
- O familiaritate mai mare cu limbajul semnelor în rândul populației va reduce clivajul comunicațional care există acum între persoanele surde și cele care aud

SignAI

Interpretare virtuală în limbajul semnelor

DESPRE SOLUȚIE

Deoarece dezvoltarea conceptelor este diferită pentru persoanele care nu aud, majoritatea persoanelor surde nu cunosc un limbajul scris/vorbit și pot comunica doar prin intermediul semnelor. Dependența de un interpret mimico-gestual pentru orice instanță de comunicare face din această nevoie una imposibil de satisfăcut dincolo anumite situații punctuale. În orice caz, în România, sunt puțin peste 100 de interpreți mimico-gestuali, un număr extrem de redus chiar și pentru situațiile în care este nevoie critică de interpretare, de exemplu în relația cu autoritățile. Chiar dacă ar exista un număr mult mai mare, interpretarea umană nu este fezabilă pentru a deschide la scară largă accesul la informație. Pe plan internațional, interpretarea realizată cu ajutorul inteligenței artificiale câștigă teren și promite să constituie viitorul interpretării: traducerea informației pe loc, oriunde și de oricâte ori este nevoie. Prin procesarea unui număr mare de video-uri cu comunicarea mimico-gestuala și traducerea lor în limbaj verbal, algoritmi de inteligență artificială învață la modul abstract gesturile și le pot genera independent, de regulă prin intermediul unui personaj animat, un avatar. Interpretarea generativă are o gamă largă de aplicații: pot fi afișate panouri în spațiile publice (gări, aeroporturi, primării) pentru a genera o animație după text scris.

Persoanele surde se confruntă și cu o lipsă acută de acces la orice repozitoriu de cunoaștere deoarece nu pot accesa conținutul cărților, al site-urilor, al filmelor, nu pot accesa biblioteci. Această aplicație ar putea fi introdusă în interiorul site-urilor pentru a traduce informații statice, dar și în continuă schimbare, cum ar fi știrile. Vasta literatură existentă ar putea fi tradusă prin crearea unor biblioteci digitale în limbajul semnelor. Nu în ultimul rând, acest traducător sintetic ar putea facilita interpretarea în comunicarea de zi cu zi între persoanele surde și cele care aud.

SCHIMBĂRI

- Facilitarea interpretării în comunicarea de zi cu zi între persoanele surde și cele care aud.
- Traducerea repozitoriilor de cunoaștere existente în limbajul semnelor.
- Informarea live în spațiul public în timp real pentru persoanele surde.

E-sense

Soft educativ pentru copii cu surdocecitate

DESPRE SOLUȚIE

Accesul la o educație de calitate pentru copiii cu surdocecitate depinde de accesul celor care se ocupă de formarea lor la resurse educaționale de calitate. Copiii în această situație au nevoi speciale ce țin de comunicare, socializare, dezvoltare cognitivă și psihomotrică. e-Sense este o soluție adaptată nevoilor lor specifice date de combinația de deficiențe de vedere și de auz.

Aplicația sprijină cadrele didactice în intervenția timpurie și nu numai, cu exerciții și jocuri flexibile, care urmează curriculumul în vigoare, fiind deschisă pentru toată lumea, open-source, replicabilă și reutilizabilă în toată lumea. e-Sense este, de asemenea, integrată cu un modul de management digital al parcursului copiilor și un sistem de monitorizare și raportare pentru școli. e-Sense este implementată de Fundația Sense Internațional și Code for Romania cu sprijinul Fundației Orange.

Soluția a fost omologată de Ministerul Educației la începutul anului 2023.

SCHIMBĂRI

- Profesorii din școlile speciale vor avea la dispoziție gratuit un instrument complex de intervenție, în limba română, care poate fi cu ușurință extins și completat cu noi și noi resurse.
- Școlile și cadrele didactice vor putea menține o evidență digitală a parcursului elevilor

eduacCES

Resurse educaționale gratuite pentru profesorii care lucrează cu copii cu CES

DESPRE SOLUȚIE

Resursele online disponibile pentru lucrul cu elevi în situații de risc sau pentru integrarea copiilor cu cerințe educaționale speciale adesea nu sunt relevante sau nu sunt în limba română și nu sunt adaptate la realitatea din România. eduacCES este un centralizator digital de resurse educaționale gratuite pentru profesorii care lucrează cu copii cu CES, integrată și cu un helpline asigurat de psihologi cu care profesorii pot veni în contact pentru a discuta cazuri speciale și a obține sfaturi și ajutor.

Platforma a deschis resursele pentru toți profesorii, iar pentru a intra în contact cu un terapeut, aceștia vor trebui să își creeze un cont și să posteze o cerere de ajutor pentru a putea fi preluați de un specialist. Platforma www.eduacces.ro este administrată de FDP - Protagonisti în educație și Code for Romania cu sprijinul Fundației Vodafone România.

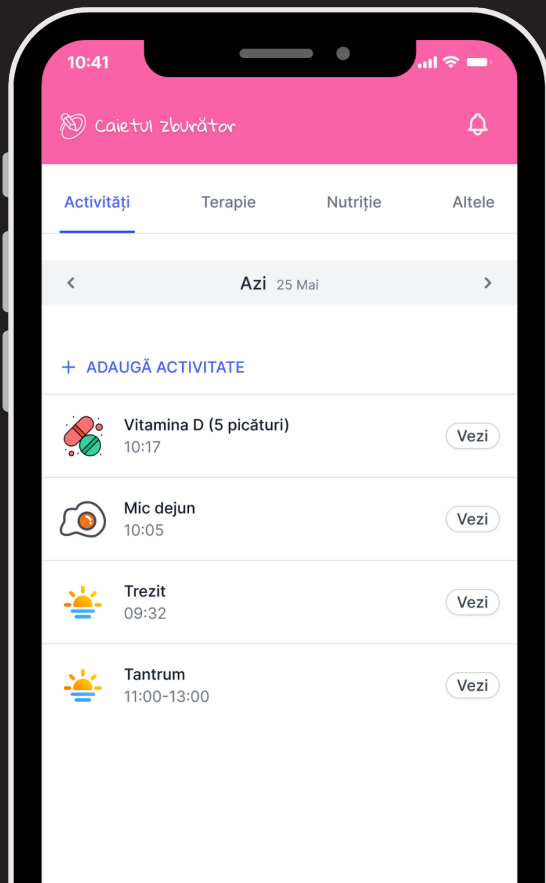
SCHIMBĂRI

- Resurse digitale pentru profesorii care lucrează cu copiii cu CES în limba română, maghiară și engleză.
- Helpline dedicat pentru situații concrete și sprijin imediat

Caietul zburător

Jurnal pentru copilul cu tulburări de neurodezvoltare

DESPRE SOLUȚIE

În cazul copiilor cu deficiențe de dezvoltare, părinții reprezintă liantul dintre toți furnizorii de servicii de abilitare, dar și cei care observă cel mai îndeaproape comportamentul și dezvoltarea copilului și pot interveni punctual și continuu cu mici schimbări care fac o diferență în viața copilului.

Urmărirea comportamentului copilului și a progreselor de dezvoltare în tandem cu activitățile pe care le realizează, cu ceea ce mănâncă, cu felul cum doarme este cheie în înțelegerea diferitelor tipare și alegerea celor mai benefice acțiuni. Astfel, de exemplu, se poate înțelege mai bine ce declanșează crizele de meltdown la copiii cu autism și ce îi liniștește.

Caietul zburător este o aplicație unde părinții pot tine un jurnal al aspectelor importante din ziua copilului, de la mâncare, suplimente, somn, dispoziție, progrese în terapie. Terapeuții pot fi invitați să consulte jurnalul copilului și să contribuie cu propriile activități realizate în terapie.

SCHIMBĂRI

- Părinții și terapeuții pot înțelege tipare în comportamentul copilului.
- Părinții și terapeuții pot monitoriza efectul diferitelor intervenții.
- Înțelegând mai bine cum funcționează copilul, părinții vor evita mai bine crizele și vor favoriza activitățile care promovează bunăstarea și dezvoltarea acestuia

**CARE
FOR ROMANIA**

OBIECTIVE PROIECTATE

FĂRĂ VIOLENȚĂ ACASĂ

Sunrise

Software de management de caz pentru ONG-uri

Support Community

Forum securizat și anonim pentru discuții pe subiectul violenței domestice

Daily Assessment Kit - angajatori

Instrument de evaluare și prevenție a potențialelor cazuri de violență domestică pentru companii

Violența Domestică Media Kit

Ghid reraportare corectă despre violența domestică pentru presă

Anger Management

Aplicație de management a furiei pentru agresori

Hub Violență Domestică

Hub de servicii și informații pentru victimele violenței domestice

Banca de Resurse

Platformă de gestionare și alocare de resurse pentru victimele violenței

Daily Assessment Kit - școli

Instrument de evaluare și prevenție a potențialelor cazuri de violență domestică pentru școli

Widget Hub Violență Domestică

Librărie de widget-uri pentru toate website-urile cu informații pentru victime

Personal Assessment Kit-couples

Instrument de evaluare și prevenție a potențialelor cazuri de violență domestică pentru cupluri

Incognito Escape

Canal digital securizat de raportare a cazurilor de violență domestică

Website Chatbot

Informație consolidată, accesibilă permanent pe canalele sociale

Vorbesc: helpline psihologic gratuit

Consiliere psihologică online gratuită pentru victime, martori sau agresori

Sunshine

Software de management de caz integrat

OBIECTIVE PROIECTATE

DIASPORA MAI APROAPE DE CASĂ

Diaspora Hub

Un singur loc pentru toate informațiile necesare pentru românii din diaspora

RoConect

Platformă de conectare a tinerilor din familii de origine română cu România

Info Diaspora

Acces la serviciile oferite de instituțiile statului român pentru cei din diaspora

Brain Gain

Transformarea fenomenului de brain-drain într-unul de brain-gain

Sprijin Diaspora

Consolidarea comunităților de români din diaspora și facilitarea sprijinului în situații de urgență

Bine Acasă

Donații și sprijin din diaspora pentru dezvoltarea regională a României

Înapoi acasă

Informații și resurse pentru cei care vor să revină în România

Echivalare Diplome

Fluxuri simple pentru echivalarea diplomelor internaționale

Keep in Touch

Rețea de suport și intervenție pentru rudele românilor din diaspora

ePovești

Aplicație online dedicată părinților departe de casă și conservării basmelor românești

OBIECTIVE PROIECTATE

PROTEJAȚI ÎN FAȚA RĂZBOIULUI

Dopomoha

Platformă de informare pentru refugiați

Un Acoperiș

Platformă de gestionare a locuințelor verificate pentru refugiați

Sprijin de urgență

Platformă de management de resurse materiale pentru refugiați

Consiliere HIV

Acces la servicii medicale și consiliere pentru ucrainenii care trăiesc cu HIV

Ukraine Child Cancer Help

Acces la servicii medicale pentru copii ucraineni bolnavi de cancer

MSUkraine

Acces la servicii medicale pentru ucrainenii bolnavi de scleroză multiplă

Women's Center

Consiliere pentru femeile din Ucraina care au nevoie de sprijin în situații de abuz sau sprijin pe durata sarcinii

PTSD Coach

Soluție de self-help pentru persoanele care suferă de PTSD

INCLUZIUNE PENTRU PERSOANELE LGBTQIA+

NoHate

Platformă de raportare de hate speech și abuzuri împotriva membrilor comunității

LGBTQIA+ HQ

Platformă cu resurse utile pentru comunitate și aliați

Fii Aliat

Platformă de consolidare a comunității de aliați

Informathiv 2.0

Informații și ghiduri pentru persoanele HIV pozitive

Centre HIV

Harta centrelor de testare HIV din România

OBIECTIVE VIITOARE

OBIECTIVUL 5: FĂRĂ DISCRIMINARE ÎMPOTRIVA ETNIEI ROME

În desfășurare

Discriminarea etnică a romilor este unul din principalele obstacole pentru integrarea lor în societate ca cetățeni cu drepturi depline, iar oferirea de șanse egale reprezintă o problemă structurală și istorică a României.

Nu putem avea o țară sănătoasă și prosperă decât dacă toți cetățenii ei sunt acceptați, sprijiniți și au acces la toate șansele posibile de dezvoltare.

Din păcate, problemele generale ale societății românești sunt acutizate în cazul minorității rome, iar discriminarea duce la excluderea unor membri care pot aduce valoare întregii societăți. Audităm toate aceste probleme și aducem în fața publicului larg soluții care sprijină integrarea comunității rome în colectivitate.

OBIECTIVUL 6: O VIAȚĂ BUNĂ PENTRU COPIII ABANDONAȚI

Începe în iulie 2023

În România, problema abandonului și a instituționalizării copiilor reprezintă o lungă luptă de a oferi o șansă la familie copiilor abandonați. Studiile arată că abandonul în primii ani după naștere poate duce la dificultăți din punct de vedere al dezvoltării emoționale și comportamentale pe tot parcursul vieții. Toți avem nevoie de ancora unei familii în viața noastră. Însă pentru cei care la început de drum nu au parte de ea, în lipsa unei familii, întreaga comunitate trebuie să constituie sprijinul necesar. Susținem și dezvoltăm activ soluții tehnologice care să poată ameliora calitatea vieții și dezvoltarea acestor copii.

OBIECTIVE VIITOARE

OBIECTIVUL 7: FĂRĂ TRAFIC DE PERSOANE

Începe în iulie 2023

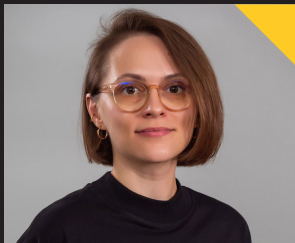
România rămâne o sursă primară de victime ale traficului în scopuri sexuale și de muncă, aspect ce ne-a plasat pe locul I într-un clasament ce vizează țările din Europa. În timp ce datoria de bază a oricărei comunități este să ofere și să apere siguranța membrilor ei în fața oricăror amenințări, victimele traficului de persoane nu sunt protejate, iar eforturile de combatere a acestui fenomen sunt prea puțin semnificative.

Urmărim indicatori de trafic de persoane în rândul comunităților vulnerabile și modalități prin care împreună, prin intermediul tehnologiei, putem stopa creșterea numărului de victime, dar și să construim pârgii pentru ocrotirea acestora.

ECHIPA

Olivia Vereha
VP of Product

Laura Micle
Lead Researcher

Andra Brînzaniuc
UX Architect

Miruna Muscan
UX/UI Designer

Theodora Cristea
Researcher

Teodora Negru
UX/UI Designer

Ana Stoichițoiu
UX/UI Designer

Un program al

**Code for
Romania**

Susținut de

Sponsor de domeniu

URSUS
Breweries

**Code for
Romania**

Putem să construim o Românie mai bună împreună.

Ci▼ic Labs